PROMIN

ПРОМІНЬ

РІК IV ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ — 1963 — SEPTEMBER-OCTBER Ч. 9-10

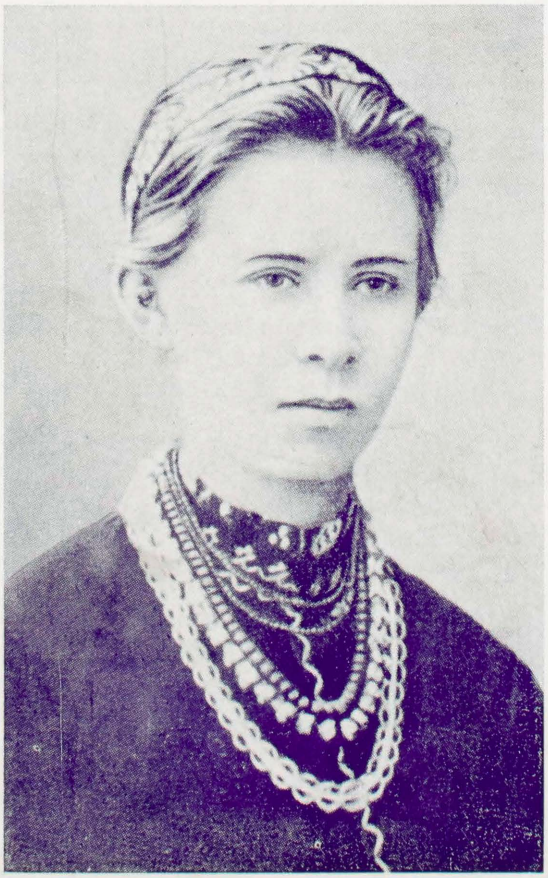

Authorized as Second Class Mail by the Post Office Department, Ottawa, and for Payment of Postage in Cash.

ПРОМІНЬ

РІК IV
Ч. 9-10

ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ, 1963
Виходить раз у місяць

Видає
Союз Українок Канади
Редагує Редакційна Колегія
Редакторка Наталія Когуська

Річна переплата в Канаді $3.50
Поза Канадою 4.00
Поодиноке число ..... .40

Передплату висилати на адресу:
PROMIN
P. O. Box 3551, Sta. B., Winnipeg 4, Man.

PROMIN

SEPTEMBER-OCTOBER
Monthly Publication
Published by
Ukrainian Women's Ass'n of Canada
Edited by Editorial Committee
Natalia Kohuska, Editor

VOL IV
No. 9-10

Subscription in Canada $3.50
Subscription in other countries 4.00
Single copy ..... .40

Address:
PROMIN
P. O. Box 3551, Sta. B., Winnipeg 4, Man.

ЗМІСТ

Леся Українка — Мій шлях 1
Оксана Стешенко — Фрагменти зі спогадів про Лесю Українку 1
Н. Когуська — На пості голови Союзу Українок Канади 7
Анна Токарик — Слово нової управи Союзу Українок Канади 8
Тоня Гороховичч — Найпекучіші виховні потреби і передумови їх сповнення 9
Гейл Бойл (пер Є. О.) — О, коли б я мав доню 12
Дмитро Соловей — Ще про українську жінку в колгоспі 13
Ганна Янішевська — Плян культ-освітної праці 16
Марія Пастернакова — „Страйк" 17
Леся Українка — "FA" 18
Дмитро Міщенко — Сіверяне 19
Klaudia — Lesya Ukrainka 22
Lesya Ukrainka — Spring Victory 22
Lesya Ukrainka — Reminder to a Friend 24
Микола Лисич — Горобина 25
Оксана Соловей — Парасолька 25
О. Журлива — Бджола і трутель 25
П. Сиченко — Доня невеличка 26
Річні звіти відділів 27
З громадської діяльности 29
Домашнє господарство 32

ДО ВІДОМА ВІДДІЛАМ

Це число присвячене поетесі Лесі Українці з приводу 50-ліття її смерти. На обкладинці портрет поетки з молодих років.

Центральна управа Союзу Українок Канади готує проєкт святкування двох визначних жінок — Лесі Українки і Ольги Кобилянської, якої 100-ліття народження припадає слідуючого м. листопада. Слідуюче число „Променя" буде присвячене О. Кобилянській.

Відділ і передплатники — всі передплати, пожертви, а також всі матеріяли, включно зо звітами річної діяльности просимо надсилати прямо до редакції, на вище подану адресу, а не до центральної управи. Це лишня праця для секретарки центральної управи і подвійні кошта пересилки.

Референтки журнала по відділах — пишіть за книжечками посвідок для своєї місцевости. З початком нового року відділи знов будуть займатися колектуванням передплат журнала „Промінь" і посвідки зазделегідь добре мати на руках.

ПРОВІНЦІЯЛЬНИЙ З'ЇЗД СКЛАДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СУС В АЛЬБЕРТІ

Провінціяльний з'їзд — ТУС, Союзу Українок Канади, СУМК і СУНД в Альберті відбудеться 18. 19 і 20-го жовтня 1963 р.

Урочисте відкриття з'їзду відбудеться спільною сесією складових організацій 18 жовтня в пятницю в год. 8:00 вечером в залі Катедри Св. Івана.

В суботу, 19-го жовтня відбудуться окремі сесії. Початок год. 9:00 рано в окремих приміщеннях: Союз Українок Канади в залі Катедри Св. Івана, СУМК — в Інституті Св. Івана, сесія ТУС і СУНД в год. 2:00 по обіді в залі М. Грушевського. Вечером — спільний бенкет.

В неділю — 20-го жовтня рано — Архиєрейська Служба Божа — відправлятиме ВПреосв. Владика Андрей. Спільний обід і спільна сесія в залі Катедри. Головним промовцем буде п. В. Сарчук з Вінніпеґу. Вечером — концерт з нагоди з'їзду.

Провінц. Екзекутива ТУС в Альберті

Printed by Trident Press Ltd., Winnipeg, Man., Canada.

ПРОМІНЬ

РІК IV ВЕРЕСЕНЬ-ЖОВТЕНЬ, 1963 Ч. 9-10

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

МІЙ ШЛЯХ

На шлях я вийшла ранньою весною
І тихий спів, несміло заспівала,
А хто стрівався на шляху зі мною,
Того я щирим серденьком вітала:
Самій не довго збитись із путі,
Та трудно з неї збитись у гурті".

Я йду шляхом, пісні свої співаю;
Та не шукайте в них пророгої науки,—
Ні голосу я гугного не маю!
Коли ж хто сльози лле з тяжкої муки,—
Скажу я: „разом плагмо, брате мій!"
З його плагем я спів зеднаю свій.

Бо не такі вже гіркі сльози спільні.
Коли ж на довгому шляху прийдеться
Мені погути співи гугні вільні, —
В моїй душі для них луна знайдеться.
Сховаю я тоді журбу свою,
І пісні вільної жалем не отрую.

Коли я погляд свій на небо звожу, —
Нових зірок на ньому не шукаю,
Я там братерство, рівність, волю гожу
Крізь горні хмари вгледіти бажаю, —
Тих три велигні золоті зорі,
Що людям сяють безліг літ вгорі...

Чи тільки терни на шляху знайду,
Чи може стріну де і квіт барвистий?
Чи до мети я певної дійду,
Чи без пори скінгу той шлях тернистий,—
Бажаю так скінгити я свій шлях,
Як погинала: з співом на устах!

Оксана Стешенко

Фрагменти зі спогадів про Лесю Українку

Оксана Старицька-Стешенко, близька подруга Лесі Українки і рідна сестра Людмили Старицької-Черняхівської написала цей спогад, що був поміщений в „Радянське літературознавство" за 1938 р. В цім числі нашого журнала, що його присвячуємо 50-літтю з дня смерти Лесі Українки, з огляду на обширність цих спогадів, містити лише певні фрагменти, вибрано найбільше те, що відноситься до самої поетки. Спогади ці овіяні сердечним теплом, малюють такі світлі епізоди з життя й окруження Лесі Українки, що їх радо передаємо нашим читачам в ці памятні роковини. — **Редакція.**

Я прожила життя, що тісно спліталось з життям багатьох робітників мистецтва і громадських діячів. Між ними променем сяє чистий образ близької мені людини — Лесі Українки.

Я не маю на меті аналізувати її творчість, це робили й роблять інші, я хочу лише згадати Лесю,як любимого товариша і надзвичайну людину.

Вперше я побачила Лесю на початку 80-тих років. Лесі, (яка була другою дитиною в родині Косачів, першим був її брат Михайло) пощастило мати надзвичайних батьків.

Мати Лесі Українки — Ольга Петрівна Косач — була родом з незаможньої родини м. Гадяча. У Драгоманових познайомилась Ольга Петрівна з молодим П. А. Косачем і скоро стала його дружиною. Моя мати пригадує, що молоді Косачі вінчалися в селі Пирогове (8 верств від Києва).

Ольга Петрівна з молодих літ працювала в ділянці української культури, і тому на Волині — на місці служби свого чоловіка — в Звягелі — (Новоград-Волинський) одразу ж взялась збирати узори українських вишивок, опісля видала їх альбомом.

Батько Лесин — Петро Антонович Косач — був дуже лагідною й симпатичною людиною. Не було випадку, звичайно в межах можливости, щоб Петро Антонович відмовив у чомусь своїм дітям, особливо найкращій своїй дитині — коханій Лесі.

Уже не памятаю, коли саме я вперше по-

бачила Лесю. Мабуть це було на Шевченківському святі, улаштованому для дітей, здається у родині Цвітковських.

На цьому святі і Леся і її брат Михайло щось деклямували. Обоє вони були вдягнені в українські вбрання. Та вишивана сорочка, корсетка і чумерка були довго у Лесі й Михайла щоденним вбранням.

Як зараз бачу на тому вечері Лесю в плахті й запасці. І коли до мене підійшла та незнайома дівчина Леся, і я взяла її за руку, я відразу відчула, що вона якась особлива — таким яскравим світлом сяяли її променисті очі, таким теплом дихала вся її тендітна постать.

Але в дитинстві ми з Лесею бачилися рідко і тому товаришували мало. Сталося так тому, що Леся рідко з'являлася на київському обрії, виховувалась дома, а не в гімназії, як я; до того ж Леся була старша за мене на три роки.

Навчання Лесі й Михайла майже все проводилось українською мовою. Леся гімназії так і не відвідувала, а брат її вступив до гімназії в 5-ту клясу і скінчив її з срібною медалею. Леся вчилася за широко розробленою програмою, вчителів добирали дбайливо і тому вона одержала значно ґрунтовнішу освіту, ніж ту, що давала тоді жіноча гімназія.

Леся Українка і її братік Михайло — в дитячім віці

Згадуючи про своє дитинство, Леся розповідала нам, що вона пам'ятає себе радісною, веселою дитиною, яка любила бігати, жартувати. Але такою вона була недовго — до перших вибухів хвороби.

Леся і брат її товаришували з перших років і залишились товаришами на все життя. Завжди вони були вкупі, завжди клопоталися одно про одного. Мені вони нагадували двох маленьких пташок нерозлучних. Михайло, як старший, — згадувала Леся — заправляв всіма їхніми іграми. В дитинстві вони любили гратись в Робінзона, при чому Леся виконувала ролю Пятниці, захоплювалася історією Греції, Риму й середньовіччя — отже темами їх іграшок були історичні події: то епізоди з троянських війн, то з лицарських походів.

**
*

Приблизно до 1892-93 року я майже не бачила Лесю або бачила дуже рідко, випадково. Брат Лесин, Михайло, жив тоді у Києві, бо був уже студентом, з ним ми бачилися часто і товаришували щиро. Це був дуже гарний юнак, врода якого нагадувала жіночу: русявий, з променистими сірими очима, румяний. Привітна усмішка не сходила з його уст. Товариші в нас тоді були спільні: Коцюбинський, коли приїздив до Києва, теж був нашим частим гостем.

Вже в ці роки наше приятелювання з Лесею, з якою нас поєднувала спільність загальнотворчих і літературних інтересів, набирало все більшої уваги і більшої приязні.

Але незабаром знову на деякий час порвався у мене звязок з Лесею. Мого чоловіка Ів. Стешенка, з яким відразу після ув'язнення ми побралися і мене вислали на три роки з Києва.

Коли ми повернулися з заслання, то перші 4-5 років нового століття Леся жила зимові місяці в Києві. Тоді ми (Стешенки) жили на Благовіщенській вулиці і за кілька будинків від нас жили поруч Старицькі, Лисенки та Косачі. Не було, майже, дня, щоб ми не бачились.

У Косачів часто збиралась молодь: старші — товариші Лесі, і зовсім молоді товариші молодших сестер. Леся й там була центром уваги, не зважючи на те, що її здоровя дедалі занепадало. Леся тоді пережила особисте тяжке горе: її приятель помер від сухіт у неї на руках в м. Мінську. Ця приязнь була однією з світлих сторінок Лесиного життя, але доля не судила їй тривалого щастя.

На кватирі М. В. Лисенка відбувалися, так звані, літературні вечорі, на яких читалось тво-

ри українських письменників. Коли між нами бувала Леся, то вона завжди притягала до себе увагу й займала центральне місце.

Не лише на „літературних вечорах, а і в нашому інтимному колі ми часто зачитували свої твори. Найбільший успіх, звичайно, мали Лесині твори. У Лесі був слабий голос, тому

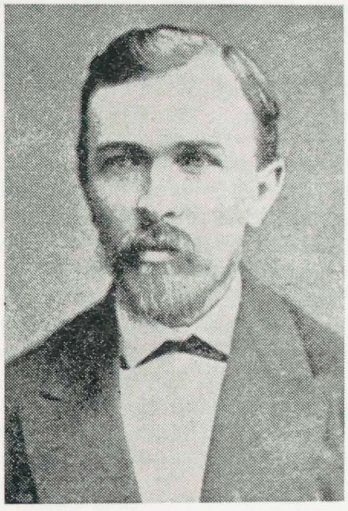

Петро Антонович Косач — батько Лесі Українки

Ольга Петрова Косач (Олена Пчілка) — мати Лесі Українки

Михайло Петрович Косач — рідний брат Лесі Українки

вона не могла читати у великому гуртку, але в нашій інтимній громадці вона читала непогано, щиро, без жадних афекцій. Коли ж Леся бувала у нас, то завжди розповідала нам багато цікавого з закордонного життя, ділилася з нами своїми літературними плянами. До того ж Леся була музикальною людиною, вона збирала волинські пісні, (народні пісні інших народів її теж дуже цікавили) і наспівувала нам різних народніх пісень, що їх чула в Німеччині або Італії.

Яскраво остав в памяті 1893 рік... Цю зиму Леся прожила у Києві, і ми з нею часто бачились. Лесині батьки жили з малими дітьми на Волині, але Лесиній сестрі Лілі треба було готуватись до старших гімназіяльних кляс і тому Леся з Лілеєю залишилась у Києві.

Пригадую їх затишне приміщення на розі Стрілецької і Велико-Підвальної вулиць: дві кімнати повні сонця, з привітними господарками і з неменьш привітною служницею.

Леся саме в той час студіювала англійську мову. Вона була надзвичайно здібна до вивчення іноземних мов. Тоді Леся вже володіла німецькою і французькою мовами, непогано знала латинську та грецьку. Між іншим, вона робила підрядковий переклад Гомера для матері, коли та бралася перекладати його.

У тому ж 1893 році відбувалися і перші постави дитячих опер М. Лисенка: „Коза-Дереза" та „Зима і весна". Я згадую ті опери, бо в їх поставі допомагала й Леся. Ставили оперу „Зима й весна" дитячими силами молодих Лисенків. Леся часто приходила на репетиції, а на виставі помагала одягати й підбадьорувати „артистів".

Взагалі Леся любила дітей, любила їм розповідати казки, співати народніх пісень, показувати наївні народні гри.

Ми, молодь, а звичайно і Леся, дуже любила бувати у М. В. Лисенка. Дуже гостинний господар, чудовий музикант, найрпихильніший приятель молоді. Леся дуже любила слухати чудову гру Миколи Віталевича і сама, не зважаючи на оперовану руку, грала непогано на роялі. Найкраще вона виконувала ролі Шопена.

Леся сама любила імпровізувати і її імпровізації завжди були сумні і ніжні. Я дуже любила її слухати, але грала Леся лише в інтимному оточенні.

Леся була озброєна ще однією галуззю мистецтва — вона гарно малювала. Я часто бачила, як Леся вимальовувала різні взірці народної творчости. На Великдень завжди розписувала писанки, здебільшого квітами, які вона надзвичайно любила. Її писанки були ніжні, тендітні, без яскравих фарб. Іноді малювала вона на яєчках і ніжні арабески свого власного витвору. У мене дуже довго переховувалась пи-

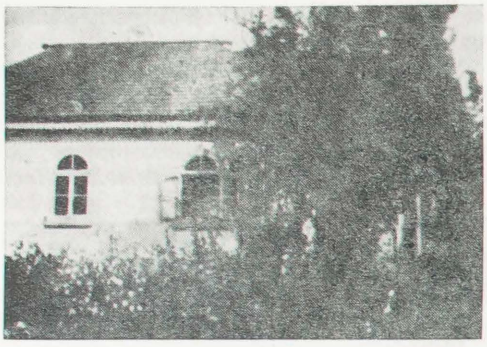

„Лесин домик", або „Білий домик" в Колодяжнім в садибі Косачів

санка, яку Леся подарувала моїй дочці. На ній були намальовані ніжні лілеї — прообраз самого автора. Про це я якось сказала і самій Лесі.

— Лесю, а ви на писанці написали свій портрет!

— Ну, Оксано, це вже занадто великий мені комплімент, — засміялась у відповідь Леся, — яка вже з мене лілея, хіба що так само швидко зівяну...

Жарт викликав тяжкий настрій.

1894-1896 роках молоді письменники з захватом взялись до перекладів з чужих мов. Леся з М. Славінським заходилась перекладати твори Гайне.

Влітку 1896 року я поїхала гостювати до Косачів на село. Тут я ще більше впевнилася, яка прекрасна душа була в Лесі. Село Колодяжне (на Волині) відограло величезну ролю в життю і творчости Лесі Українки. Воно овіяло молоду поетесу мелодією своїх лісів, річок, плесів та лугів. Леся дуже любила його, любила селян, приятелювала з ними, допомагала їм.

Садиба родини Косачів мала старосвітський вигляд; велике, вкрите зеленою травою дворище, посеред нього одноповерховий дім на 6 кімнат, а позад нього простягся аж до лісу великий сад. У ньому, майже не було доріжок, а були лише стежки; під старими липами, дубами, ясенями, був такий привабливий в літню спеку холодок, а серед них ясними плямами вирізувались галявини з молодими овочевими деревами.

Щоб Лесі не заважав гамір, такий неминучий у великій родині, батько збудував для неї біля старого будинку невеличкий будинок. Це був надзвичайно привітний повний сонця, будиночок на три кімнаті: рожева, біла, блакитна. Тут жила Леся, тут вона працювала.

Недалеко від с. Колодяжного було с. Любитів, в якому був великий ставок і куди ми часто їздили купатися. І от тут я вперше побачила, як чудово плаває Леся. Звичайно, всі їхали туди в шарабані, а я з кимсь з хлопців — верхи на конях. Від швидкої їзди у мене падав на шию капелюх, а довге волосся розсипалося по плечах.

— Ну, Оксано, ви виглядаєте на справжню Валькірію, — жартувала Леся.

Так у цьому ставку ми купалися і плавали. Леся жартуючи, порівнювала себе з Байроном.

— От, Байрон, кажуть, з хворою ногою переплив цілу протоку морську, ну, а я — цей ставок. Хіба ж це не однаково? — сміялась вона, коли я хвалила її плавання.

Не мало уваги приділяла Леся і „Привидам" Ібсена. Треба сказати, що питання спад-

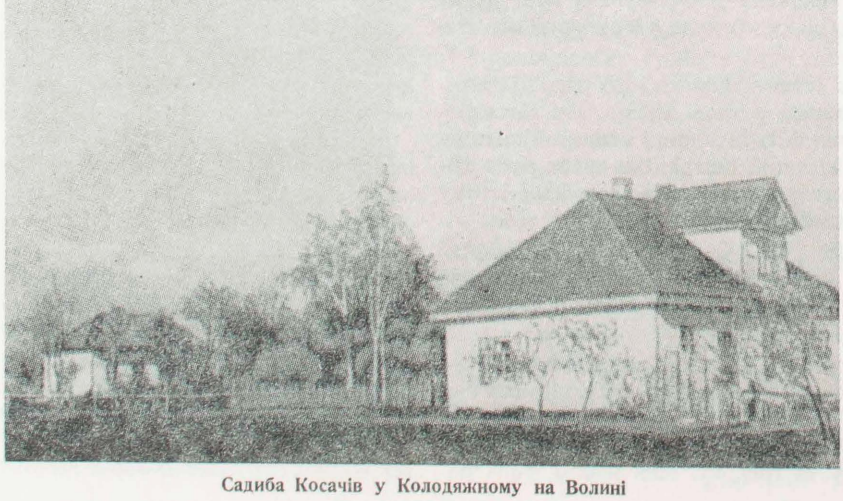

Садиба Косачів у Колодяжному на Волині

ковости хвороб Лесю дуже цікавило, і вона часто розмовляла на цю тему. Пригадую також, що тоді Леся захоплювалася ще й твором Гавптмана „Затоплений дзвін", при чому говорила, що Гавптман мало дав своїй пєсі фольклорного забарвлення.

Ідея „Лісової" пісні бреніла у неї в серці давно, вона її плекала кілька років, і може тому вдалось їй так швидко написати один з найкращих своїх творів — „Лісову пісню". Так весело й тепло проминуло моє гостювання в привітній і гостинній родині Косачів.

**
*

На початку наступного року стлась подія, що сколихнула всю революційну молодь Росії. Я згадую про Вєтровську історію: в Петербурзі, в Петропавловській фортєці, спалила себе ув'язнена курсистка Вєтрова, рятуючись від нахабних вимог жандармського офіцера.

По всій Росії прокотилась хвиля демонстраційного протесту. Докотилася ця хвиля, звичайно і до Києва. Почались сходини, наради, в яких живу участь приймали і ми, і Леся, що тримала з нами зв'язок. У призначений день повинна була відбутися громадська Панахида з приводу трагічної смерти Вєтрової. Вона була наша знайома, яка саме перед виїздом до Петербургу відвідала нас. Це була скромна, невидатної зовнішности дівчина, одягнена, мов монашка у все чорне. Була вона запальна і екзальтована. А незабаром її у Петербурзі заарештували.

Наслідком цієї демонстрації були масові арешти й труси. Прийшли на світанку й по мене, а на передодні, вже не пригадую хто, не повідомивши мене, привіз цілу низку нелегальщини і поклав на шафу, що стояла в передпокої. Робили жандарми у мене трус довго, переглядали кожний нікчемний папірець, а на шафу, що стояла під дверима, не звернули уваги.

Леся потім була страшенно обурена з такого безцеремоніяльного вчинку: в тій вязці були й Лесині вірші. Уже після мого увязнення хтось спалив всю цю вязку нелегальних книжок.

В ці ж роки Леся взагалі захоплювалась всякою громадською роботою. Тоді в Києві було „Общество грамотности", а в його приміщенні притулилося Товариство „Просвіта". І от Лесю обирають в художньо-літературну комісію, а її сестру — в бібліотечну. Леся жваво береться до роботи, влаштовує різні вечірки, лекції, допомагає сестрі в бібліотечній справі.

Не малу участь брала Леся і в „Літературно-артистичному товаристві", як член його, де виступала на вечірках з своїми віршами.

Леся Українка стоїть, нахилившись до сестри Ольги. Зліва Оксана Стешенко — (авторка спогадів)

Але ось настав 1905 рік, а з ним прийшла і „куца воля". Деякий час стало вільно видавати українські книжки.

Виникла думка видавати сатиричний журнал „Шершень". Знайшовся й меценат, що дав на це кошти, знайшовся й редактор, а співробітників шукати не доводилося, бо письменників українських тоді вже було багато. Редакція завжди збиралась у нашому приміщенні. Тут же часто гуртом складалися різні дотепи, анекдоти, листування з читачами тощо. Леся часто бувала на цих нарадах; не мало її дотепів і анекдотів надруковано в „Шершні", але тому, що вони всі не підписані, на жаль, важко встановити, котрі саме належать її перу.

**
*

В 1907 році Леся повінчалась з К. В. Квіткою.

З цього моменту ми Лесю вже бачили дуже рідко. Її хвороба йшла поступово. Тепер вона вже повинна була їздити щороку до Берліна, чи то на лікування до Каїру. Та й жила вона вже тепер постійно з чоловіком на Кавказі.

Ізидора Косач-Борисова, одинока серед живих сестра Лесі Українки — живе в США. Знимка взята 1907 р.

Останні роки Леся показала просто геройську витриманість: тяжко хвора людина-мучениця і — ніякого нарікання й плачу.

Її подорожі до Каїру відбувалися іноді в жахливих умовах. І ця одинока, хвора людина (вона їздила завжди одна), без дбайливого догляду, без допомоги близької людини — героїчно витримувала всі злигодні, болі і фізичні страждання.

Яке у неї було чудове серце, свідчить хоч би й той факт: коли Леся була вже в смертельній агонії, вона памятала, що до неї мала приїхати сестра; і от останні слова Лесі Українки були:

— Дивіться, наготуйте ж Лілі щось попоїсти! Вона ж така, бідна, здорожилась!

І в останню хвилину життя Леся думала про інших...

Я Лесю бачила в останній раз тоді, коли вона проїздила з Каїру додому і заїхала на кілька днів до Києва. Це вже була зовсім хвора людина. Вона майже увесь час лежала, але все ще знаходила в собі силу навіть жартувати. Це було в 1913 році.

Ми влаштували в честь її вечірку в українському клюбі. Покійна сестра урядила з своїх учнів виставу з Лесиних творів. Грали Лесині драматичні етюди „Йоганна, жінка Хусова" та „Магамет і Айша". Леся була з того дуже рада, але досидіти до кінця їй було важко.

Навіть вшанувати її ми примушені були не прилюдно, а в окремій, невеличкій кімнаті, без великого натовпу: були лише управа клюбу і кілька найближчих друзів.

У мене на все життя залишилася в пам'яті Лесина постать, така квола, що ледве стояла з букетом розкішних барвистих квіток у руках...

А за кілька місяців Лесі вже не стало...

З неба зірвалась зоря і упала на серце поета — серце спалила йому — світ освітила вона.

Похорон Лесі Українки в Києві. Жалобна процесія біля будинку ч. 97 по вулиці Саксаганського (теперішня назва), в якому жила Леся Українка

НА ПОСТІ ГОЛОВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Згідно з демократичним устроєм нашої організації, голову Союзу Українок Канади обирає з'їзд на каденцію 5-ти років. Тим способом організація завжди забезпечена досвідченими провідницями — уступившими головами, які своїм досвідом за час каденції стають завжди допоміжними.

Цього (1963) року, на головнім з'їзді Союзу Українок Канади, що відбувся у Вінніпеґу в м. липні, по закінченні три-річного урядування, уступила з головства Союзу пані С. Пауш, а новообраною головою стала заслужена в організації пані Анна Токарик з Гемилтону.

Імя пані Анни Токарик широко відоме серед членства Союзу Українок Канади і поза ним, зокрема серед загальних англомовних жіночих організацій Канади.

Уродженка Канади, по фаху учителька державної школи, з дому Філик, вона здобула широкі симпатії, як серед своїх, так і серед інших народностей через своє солідне ставлення до громадських обовязків та свою ідейність.

Анна Токарик — голова Союзу Українок Канади

В громадську працю включилась пані Токарик в дуже молодім віці. Побираючи учительський курс в Мус Джьо, Саск. 1928 р., був там вже і український студентський кружок „Каменярі" (частина ст. гуртка при Інституті П. Могили в Саскатуні) і там була її перша позиція в заряді — заступниця голови кружка.

Скінчивши учительський курс — українські учителі державних шкіл були тими першими плуготарями громадської праці на місцях, і пані Токарик була одною з них. Вона виконувала працю із дітворою, організуючи українську школу по годинах, давала з дітьми концерти на різні імпрези та вела організаційну працю серед жіноцтва. Перша її поїздка на з'їзд Союзу Українок Канади до Саскатуну скріпила її віру та повела її широкими дорогами в змагу за краще завтра українського дому в країні поселення, витворила любов до праці, до обовязків, пошану до рідної мови. Через читання, познайомилась вона з українською літературою та пізнала багатство культури народу, з якого походить. До студій українознавства причинився багато й Інститут П. Могили в Саскатуні, де пані Токарик, по одруженні, на стало замешкала.

Тут вона проявила себе в праці жіночого т-ва — відділі ім. О. Кобилянської через 15 років, де займала різні позиції, включно з головством. В центральній управі Союзу бачимо пані Токарик в 1935-36 роках на позиції кореспонденційної секретарки, в рр. 1940-41 — рекордової секретарки. Від 1956-63 займала позицію заступинці голови Союзу Українок Канади.

Трудно було б вичислити всю ту працю, яку доводилось їй виконувати всюди, де б вона не жила (1944 року п-во Токарики переїхали на сталий побут до Торонто, а через кілька останніх років живуть у Гемилтоні). Крім організації Союзу Українок та льокальної праці на місцях, згадаємо лише деякі англомовні організації, в яких вона або працювала рядовиком, або займала певний пост. Як учителька працювала в заряді в Гом енд Скул Асосіейшон, а в часі війни і по ній в Червонім Хресті, Емпаєр Сервис Клаб, Тін Ейдж Сентр, Кенсер Сосаєті, Гом Норсінґ, в Онтерійській Пров. Жіночій Раді, тут вона була вибрана заст. голови, а також була делегаткою Союзу Українок Канади на річних зборах Канадійської Національної Жіночої Ради. В 1950 р. була головою Іміґраційного Комітету через 5 років, де працювала в користь новоприбулих до Канади. Останні роки, від 1960 року пожвавились ріжні міжнародні конферен-

ції, на яких пані Токарик репрезентувала організацію Союзу. Промов і доповідей, що їй довелось виголосити — в англійській (серед англомовних організацій) в українській мові серед своїх, трудно було б вичислити. Але кожна з них була доцільно опрацьована і старанно передана.

Кілька останніх років пані Токарик, крім репрезентації, присвячує багато уваги громадському вихованню молоді, була через 5 років настоятелькою в оселі Київ, клопочеться СУМ-К-ом та учить у недільній і українській школі.

В родиннім житті, вона взірцева дружина і мати, під її рукою, як матері, виховались обидва сини — Ярослав і Карольцьо. П-во Токарики живуть тепер в Гемилтоні.

Тепло і сердечно повітали представниці відділів і членство на З'їзді пані Анну Токарик на пості голови Союзу Українок Канади, знаючи наперед, що мають в її особі надійну і здібну провідницю.

Н. Когуська

СЛОВО НОВОЇ УПРАВИ СОЮЗУ УКРАЇНОК КАНАДИ

Нововибрана центральна управа Союзу Українок Канади висловлює прилюдне найщиріше признання уступившій центральній управі в Едмонтоні за її велику проробленую працю на протягу 8 років, за посвяту та відданість в користь нашої організації на добро української жінки, її родини і народу. Зокрема належить признання уступившій голові, пані С. Пауш, та іншим урядницям, які доложили всіх старань, щоб передати централю в найкращім порядку, та щоб увести нову управу в програму біжучих справ для продовження праці.

Ставши на порозі „нової доби" в нашім громадськім життю, глядимо вперед з великими надіями на повну кооперацію і співпрацю всього нашого членства. Стоїмо перед великими завданнями: найбільш актуальною з них — збереження й виховання в громадськім дусі нашої молоді, згуртованої в організації СУМК., в помочі нашій УГП-Церкві та її духовенству, в службі українському народові у його визвольних змаганнях, в службі людству за ідеали гуманности, християнської моралі і свободи одиниці і народу.

Тим самим кличемо всіх до обовязків і дальшої праці в нашій організації. Щиро вітаємо все наше членство, відділи та місцеві заряди. Вітаємо провінціяльні екзекутиви Союзу в 5-тьох провінціях, які виконують велику працю звязкових між відділами і централею. Зараз ми всі разом на спільній, широкій громадській дорозі і з Божою поміччю та вірою в наші успіхи, прямуємо до наших великих завдань-громадянки, матері-вихователькі та горожанки Канади.

За Централю Союзу Українок Канади,
Анна Токарик, голова.

ПРОВІНЦІЯЛЬНИЙ З'ЇЗД СОЮЗУ УКРАЇНОК СХІДНОЇ КАНАДИ

Провінціяльний з'їзд Союзу Українок Канади відбудеться під час пров. з'їзду складових організацій СУС в Торонто 12 і 13-го жовтня 1963 р. Місце нарад — Катедральний будинок ім. св. Володимира, 404 Бетирст вул.

ПРОГРАМА:

Субота 12-го жовтня

9.00 рано — Реєстрація

10:00 — Відкриття спільної сесії. Молитва

11:00 — Відкриття сесії Союзу Українок Канади — пані Таісія Бевш, голова
Привіт голови Союзу Українок Канади — пані Анна Токарик
Вибір президії і комісій
Звіт діяльности пров. екзекутиви
Звіт Філії Музею Союзу
Дискусії — місцеві проблеми
Недільна школа, українська школа, курси українознавства, інші справи

2:00 — Пообідня сесія
Слово про журнал „Промінь" — Н. Когуська — редакторка
Звіт номінаційної комісії, вибір екзекутиви, резолюції

7:00 вечером — Бенкет для всіх учасників з'їзду в Роял Йорк Готелі. Гість-промовець посол М. Мандзюк

Неділя:

10:00 рано — Архиєрейська Служба Божа

1:00 — Спільний обід
На пообідній сесії від Союзу Українок Канади буде промовляти Наталя Когуська
Доповіді: Сенатор І. Гнатишина і п. І. Сарчука.
Вечером 8:00 година — концерт.

Провінціяльна екзекутива Союзу Українок у Східній Канаді

Тоня Горохович

НАЙПЕКУЧІШІ ВИХОВНІ ПОТРЕБИ І ПЕРЕДУМОВИ ЇХ СПОВНЕННЯ

(Доповідь виголошена на З'їзді Союзу Українок Канади у Вінніпегу в липні 1963 р.)

Авторка статті, інж. Тоня Горохович, широко відома зі своєї громадської праці ще в Україні, опісля на еміграції в Європі, а зокрема тепер у ділянці виховальної праці серед молоді, член Обєднання Українських Педагогів у Торонто, на запрошення Союзу Українок Канади, радо погодилась дописувати до журнала „Промінь" на виховальні теми. Її статті будуть появлятись у журналі. В них вона буде обговорювати важливі актуальні проблеми, особливо вони будуть звернені до українських матерів, а в тім і до громадських установ.

Щиро поручуємо українським матерям ці цінні статті для студіювання. В цім числі і наступнім містимо доповідь панни Горохович, яка була виголошена на з'їзді Союзу Українок Канади в липні ц. р. у Вінніпезі.

Авторку цієї важливої ділянки, панну Тоню Горохович, щиро вітаємо між співробітницями нашого журнала.

Редакція

Говорити про виховні проблеми в Союзі Українок — це значить повторювати ще і ще раз всім Вам, Дорогі Пані, так добре відомі речі, це значить знову журитися і згадувати наболілі, але все ж найближчі нам і найважливіші у нашому житті і в житті кожного народу, кожного середовища, справи. Бо виховання у всі часи і у всіх народів було і буде найпекучішою, найважливішою справою не тільки для батьків, але й для держави. Тут же йдеться про найбільшу цінність — про молодь, про переємників духової спадщини народу, про збереження його культури, про його майбутність. Ми знаємо скільки зусиль покладають всі народи для виховання, скільки книжок написано на ці теми, скільки умів працює над тим, аби знайти найкращі способи впливу на молоде покоління.

Наскільки пекучими являються для нас українців справи виховання молодого покоління, з'ясуємо собі тільки тоді вповні, коли поважно з повною відповідальністю і зрілістю зупинимось над аналізою його теперішнього стану, коли здамо собі справу з тих причин, які витворили цей стан.

В Україні, тільки найбільш духово обдаровані, ті, що попали у виняткові обставини, зможуть зберегти свою здорову національну духовість. Але маса молоді буде усе під постійним, пляново і вміло веденим, ворожим впливом. Українська молодь у рідному краю позбавлена можливостей релігійного виховання (а з ним же пов'язані усі найважливіші духові вартості), вона вирвана з рідного ґрунту мимо того, що живе на землі предків, бо ж соціяльні зміни, які поробив там ворог, працюють на те, аби заховати перед молоддю справжнє минуле її батьківщини, аби знищити традиції, аби відтяти від неї усі національні коріння, а прищепити нові для створення безбожної, безнаціональної, соціялістичної спільноти. Мало того, в Україні молодь, як кожна здорова молодь, не знаючи національної, захоплюється ворожою комуністичною ідеологією і в ній вона буде виявляти свої вартості.

А як же у нас?

Наша молодь, порівняно з молоддю інших державних народів, добра і надійна — потішаються одні з нас, обсервуючи моменти вияву життя її чи то під час відкриття пам'ятника Шевченкові, чи тоді, коли бачимо її на з'їздах, чи на інших „парадах". Але ми міримо вартості нашої молоді далеко вимовнішою міркою: скільки сердець нашої молоді сповнених ідеалізмом і українським патріотизмом, хоч би у якійсь пропорції до того, як горять ним їхні батьки, чи діти, що з ними живуть? Скільки нашої молоді розуміє потреби України, скільки хоче задля неї жертвувати своїм часом, приємностями, грошем, не говорячи вже про великі жертви — віддати ідеї служби батьківщині свою кар'єру, свої особисті амбіції, достаток, чи може, коли прийде потреба, і життя? Чому серед нашої молоді так мало одиниць, що хочуть бути священиками, учителями, що розуміють необхідність присвятити себе студіям українознавчих предметів, чому взагалі гуманістичні предмети стали такими непопулярними у виборі професії? Чому вмирає серед неї українська мова? Чому недбала вона у поведінці? Чому щораз частіші випадки психічних розкладів і серед нашої молоді? Чому стільки конфліктів поміж батьками і молоддю саме на тлі українства? І чому взагалі нам так тяжко знайти спільну мову з молоддю? Таких „чому?" ми могли б поставити безліч. Все це вказує на це, що молодше і молоде покоління інші, як їхні батьки, а інше воно тому, що інакше думає, що ментальність і світогляд їх інший від нашого. Я не хочу ніяк цим сказати, що було б добре, коли б наші молоді були однаковими з нами. Ні! Це не тільки неможливе, але й не бажане. „Іншість" молодого покоління турбує нас тому, що мо-

лодь втрачає зв'язок із Україною, з її культурою, що не хоче її зберігати, не цінить її, що ментальністю своєю уподібнюється до негативної пересічности, з якою бореться кожна держава.

Сучасне молоде покоління у цілому світі переживає кризу. А діється це внаслідок спрямовування уваги людства на розвиток ума, наукових технічних досягнень, що занедбуються справи духові. Ми є свідками того, що серед молоді тепер панує матеріялістичне наставлення до життя, що молоді люди шукають щастя у розкошах, осяганих матеріяльними достатками, моральні успіхи, здобування духових цінностей не є популярним явищем серед молоді. Всі ці світові лиха не оминають і нашої молоді. І тому ми так турбуємось її станом. „Іншість" нашої молоді, отже, не є випливом актуальної усе „війни" поміж молодими і старшими, корінця її сягають глибоко у питомености нашої скомплікованої доби. Колись і ми не розуміли своїх батьків. Але наші непорозуміння походили із поривів молодечого ідеалізму, що не розчисляв на ніякі розумові перешкоди для свого вияву. А сучасне молоде покоління духово і емоційно дуже часто куди старше за своїх дідів. Бо ж скільки є серед молодих, які розуміють альтруїзм, здібні переживати насолоду посвяти, здібних до жертви, охочих до зусиль в ім'я ідеї? А це все найпритаманніше здоровій духово і фізично молоді.

Бачимо, отже, що виховні справи не тільки найважливіші для нас, але і найбільше складні.

Щоб могли ми правильно підійти до наших виховних завдань, з'ясуймо наперед причини, що впливають на формування світогляду і характеру молоді.

1) Брак ідеалізму серед молоді, який пояснили ми загальною світовою кризою у вихованні, посилюється ще й багатьома іншими чинниками. Головніші з них згадаємо:

а) У сучасних канадських школах нема належного навчання релігії, літератури, історії та взагалі гуманістичних наук.

б) У державних школах нема плянової виховної діяльности. А це створює духову порожнечу у великого відсотка шкільної молоді.

в) Нема також загальнодержавної плянової виховної дії в Канаді і після закінчення школи. Багато дітей залишають школу із нерозбудженими прагненнями знання, поступу, з умом переладованим тільки відламками інформацій, які, коли не пережиті, не упорядковані, не абсорбовані, не мають жодного впливу на молоду людину, вилітають з голови, не лишаючи ніякого сліду. А духова порожнеча у молоді — це страшна недуга. Нема духового життя, тоді говорять низькі інстинкти, за цим приходять злочини. Нема нічого більш принижуючого для людини, як життя без чеснот, життя тварини тільки заспокоєння фізичних потреб. Відомий американський мислитель В. Ліпман твердить, що сучасна американська освітня система не вчить норм поведінки, що зобов'язувала б загал, ані моралі, ані інтелектульної дисципліни. За такого стану нема повноцінної людини, нема ясних цілей життя, є хаос, духова порожнеча, духове животіння.

г) Брак навчання релігії в школах, це, на думку Лівінґстона, найбільша хиба американського шкільництва. Той, хто виключає віру Христову у вихованні характерів, не може рахувати на збереження християнської моралі, а провід держави, що не дбає про релігійне виховання молоді, не може сподіватися моральної поведінки своїх будучих громадян. Подібно є із справою незадовільного навчання історії і літератури у школах. За словами Плятона „найвеличнішою з усіх дисциплін є студії над людиною й її життям, яке вона повинна вести". В літературі й історії ж бо маємо зразки людських характерів, діл, подій, які повчають.

2) Брак ідеалізму у формуванні світогляду молоді в'яжеться тісно із живим життям. Наше щоденне життя убоге на нагоди спостерігати реалізацію ідеалізму у вчинках людей. Тепер у нашому житті так мало прикладів високоморальних християнських вчинків, нема прикладів вияву і патріотичних почувань, так рідко чуємо про заохоту до жертви для батьківщини. За все тепер платиться, навіть спорт став професійним. Усі вияви нашого життя міряємо міркою доляра, і сама людина часто оцінюється вартістю долярів, які вона зуміла нaскладати.

Приклад виховує, заохочує. А де ж наша молодь чує про патріотизм, про шляхетність відречення з особистого в ім'я добра спільноти, батьківщини? Суспільні виховні чинники — як театр, опера, кіно, телевізія — одні не скрізь доступні для молоді, другі — не все на висоті завдань із своєю „бізнесовою" програмою. Зацікавлення доброю книжкою слабне серед великої кількости молоді через популяризацію телевізії. Наступають зміни у шуканні духового корму через книжку. Велика маса брукової літератури, яка своїми сензаційними змістом та

ілюстраціями, масовістю продукції, реклямами і найважніше — своїм часто каригідним змістом, куди більше приманчива для молоді, як добра нкижка.

3) Врешті приходимо ми до найбільш суттєвого і найважливішого фактора, що впливає на нашу молодь — до асиміляції. Вона помітна не тільки у мові (мова найскоріше зауважується), але у способі думання, у поведінці, у наставлені до цілого життя.

Явищем асиміляції цікавляться науковці, вони досліджують його, шукають найбільш влучної розв'язки для тих великих конфліктів, які вона створює у думках і почуваннях дітей та їх батьків.

Серед нас можна зустріти таких батьків, які вповні капітулюють перед асиміляцією, мовляв пощо створювати дітям труднощі в житті, нехай їх формує життя і обставини без свідомого впливу на це батьків. Вони не тільки не протидіють асиміляції, але навпаки часто свідомо приспішують її. Є група батьків, що вірять у можливості збереження своїх дітей в українстві, але тільки на обмежений час. Але є і такі батьки, що вірять не тільки у можливість збереження національности свого роду на чужині, але у змогу творити культурні цінності і для свого народу і для країни поселення в куди більшій мірі, як би це було за асиміляції. Ця остання категорія українців нас найбільше цікавить.

В останньому десятилітті присвятили багато уваги асиміляції науковці США та Канади. Так званий „мелтінґ пот" тепер не є ціллю державного виховання в Канаді й США. „Будь добрим українцем, будеш добрим канадійцем" стає зрозумілим нам вповні, коли усвідомимо собі вартість патріотизму у житті одиниць і народів. Громадяни, а зокрема молодь, з багатим духовим життям — це найбільша цінність для кожної держави. Тому ми розуміємо, чому науковці, державні мужі у Канаді виступають проти асиміляції, чому у шуканні розв'язки для успішної співпраці етнічних груп з автохтонами доходять вони до висновку, що ідея виховання у багатонаціональній державі не змішання культур, але їх співдія поруч, не мовна асиміляція, але багатомовність, тобто сприяння свобідному і повному виявові національних культур.

Аргументів на те, чому асиміляція негативно впливає на психіку людини наводити не буду, бо думаю, що серед нас тут нема таких, що їх треба б було переконувати. Зацікавленим можна подати літературу, з ними треба дискутувати.

А тепер, згадавши основніші виховні лиха перейдім до обговорення завдань, що їх може і повинен взяти на себе Союз Українок.

Багато разів уже було в житті нашого народу таких ситуацій, коли рішальними у боротьбі за існування була українська родина, українська матір. Я переконана, що й у сучасному положенні прийдеться матерям взяти на свої плечі найбільшу відповідальність за збереження молодої зміни, за плекання української культури, віри, традиції. Без приложення материнського палкого серця і дбайливих рук до цієї справи багато не зможуть зробити ані рідні школи, ані молодіжні організації, ані оселі, ані дитячі садки, ані всі інші засоби виховування.

Мені пригадується яким могутнім рушійним чинником був перед другою світовою війною на Західніх Землях України Союз Українок. Скільки підйому духа, творчих зусиль і реальних успіхів, що віддзеркалились у великому піднесенні національного і освітнього рівня українських жінок, могли ми спостерігати за кожного з'їзду, кожної поїздки в село, кожного нового вишколу.

Мені пригадується, яким могутнім рушійним незабутні моменти із життя і праці Союзу Українок на рідних землях, але наше завдання сьогодні інше! Треба не споминів, але плянувань нам тепер якнайбільше.

Домашнє середовище

Що ж може зробити для виховання матір, родина, де жінка є головним персонажем дії? Можна сказати, що не тільки багато, але все, що залежить від дому. Чи Ви пригадуєте собі, як багато великих творчих людей усі свої успіхи завдячували своїм матерям? Отже першим завданням матері — це близьке, повне глибокого зрозуміння співжиття з дітьми не тільки тоді, коли вони малі й без мами обійтися не можуть, але й тоді, коли їм здається, що встрявання мами вже зайве. В Канаді ми є свідками як роля батьків часто зводиться до функції квочки, що вивели діток і більше з ними нічого спільного не має. А як часто зустрічаються випадки, коли діти вирікаються батьків на старість, тому, що живуть вони зовсім відмінним життям, що вони їх соромляться, що пішли у чужий, далекий від інтересів рідних, світ легкого життя. Нема змоги довше зупинятися над цією проблемою, хоч яка вона актуальна і важлива. Загально слід ствердити, що відчуження дітей від батьків має свої глибокі коріння у невідповідному вихованні. Бо я мала змогу зус-

Гейл Бойл

О, коли б я мав доню!..

Більшість молодих подруж бажає, наколи б Бог обдарував їх якимось паростком, щоб той паросток був сином, а не дочкою.

Це мене дуже дивує.

Скільки властиво часу належить хлопець батькам?

П'ять, або може шість років.

А потім?

А потім — на яких десять років він робиться дикуном, а на дальших п'ять — задиркуватим, напівопереним півником, мовчазним і в собі замкненим, зо всіма хибами й наслідками чисто розумового розвитку.

З дівчиною, дорогі мої батьки, ви одержуєте щось зовсім відмінне. Вона не робитиме вам несамовитих дурниць і не валятиме телеграфних стовпів вашим же родинним автом. З природного покликання вона допомагатиме матері в її родинних клопотах, щоб навчитися своїй природній професії, і свої дитячі інтриги обмежуватиме на своєму татові.

О, коли б у мене була доня!..

Не роблячи з неї ідола того всього щастя, я б навчав її, що нема жахливішого для цивілізованої людини вигляду від нехлюйної й брудної жінки.

Я б не дозволяв їй верещати, чи занадто голосно говорити. Слова Шекспіра: „Її голос був завжди тихий і ніжний", були б її гаслом, із одним лише винятком — щодо сміху. Жінка, що сміється дзвінко й відкрито, весело й щасливо, може зворушити серце самого короля і може бути певна, що ніколи не залишиться Христовою нареченою...

Я б навчив її шити, куховарити, вишивати й перев'язувати рани, — крім того, трохи музики й мистецтва. Мені хотілося б, що б вона була втіленням жіночости і щоб була дотепна й талановита.

Я дуже хотів би, щоб усі вважали її гарненькою, але щоб нікому не вдалося переконати її, що вона дійсно гарна. І добре було б, щоб вона не зазіхала на ніяку іншу кар'єру, крім шлюбної.

Але я зробив би все можливе, щоб вона вміла сама собі заробляти на життя. Найкраще — як приватна секретарка: ця професія найпереконливіше виявляє, які властиво непотрібні чоловіки...

Я дав би їй згоду, — хоча вона, мабуть, не дуже б її потребувала, — вийти заміж за кого б їй захотілося... аби тільки не за п'яницю!

І коли б уже до того прийшло, то я волів би, щоб вона вийшла заміж за людину заможну, бо ж було б таки справедливо, щоб і я, після всіх тих витрат, що їх вимагає виховання дівчини, мав щось більше, ніж лише оте соціяльне забезпечення на старість...

О, коли б я мав доню!..

Переклав **Є. О.**

трітися в Канаді із такими батьками та дітьми, що служать прикладом ідеальних взаємин поміж собою.

Щоб вміти добре виховувати дітей, треба мати або вроджену інтуїцію і педагогічні здібності, або треба їх набувати шляхом освіти. Завданням Союзу Українок буде допомагати батькам у підшукуванні найбільш відповідних способів підходу до дітей. Правильний підхід батьків до своїх дітей не тільки збереже їх перед асиміляцією, але й пов'яже їх з сім'єю, діти будуть шанувати і відчувати вдячність супроти батьків, подивляти їх.

Середовище поза домом.

Домашнє виховання не завжди зможе бути успішним, якщо діти не дістануть підсилення того духового корму, що їм дають батьки, від свого довкілля. Тому важливим чинником у вихованні будуть середовища, що в них діти і молодь вчитимуться співжиття, дружби, де матимуть нагоду для виявлення своїх здібностей, змагатися й заспокоювати свою вроджену потребу жити в гурті. Дитячі і молодечі середовища: рідна школа, громадські, зокрема молодіжні організації, спортові клюби, згуртування при церкві для сповнювання завдань в ділянці релігійного виховання.

Якщо говорити про дитячі і молодіжні середовища, то треба мати на увазі їх плянове, з певним аспектом на цілість української еміграції, а не вузьких віровизнаневих чи політичних поділів, організування. Ми в Канаді витрачаємо багато енергії і гроша на паралельні форми діяльности у багатьох організаціях на тих самих відтинках. Ми повинні б бути об'єднані принайменше на тих відтинках виховної праці, де ще можна переломати зачерствілий поділ. Маю на увазі українознавчі школи, молодіжні організації передовсім.

(Докінчення в слідуючім числі)

Дмитро Соловей

Ще про українську жінку в колгоспі[1])

В одному з видань Українського науково-дослідного інституту економіки й організації сільського господарства УРСР ми натрапили на портрет жінки з суворим обличчям. Під ним напис: „Герой соціялістичної праці Марта Савівна Худолій, знатний майстер високих врожаїв картоплі, ланкова колгоспу „Перше Травня", Радомишльського району, Житомирської області".[2]) А в тексті книжки там же написано:

„Як і в довоєнні роки, добрих показників щодо врожайности картоплі добивається М.С. Худолій. Вона досконало вивчила і поліпшила агротехніку вирощування високих урожаїв картоплі на бідних ґрунтах Полісся. Основну увагу вона приділяє виборові попередників та удобренню, а також правильному доглядові за рослинами.

Найчастіше картоплю садять після озимини, посіяної по приораному на угноєння люпину або по пластові багаторічних трав. До обробітку ґрунту ланка тов. Худолій підходить творчо. Орний шар поглиблюється залежно від кількости внесених органічних і мінеральних добрив. У 1953 р. на 10 гектарів посівної площі ланка внесла 400 тонн гною, 100 тонн торфкомпостів, 80 центнерів попелу, 60 центнерів пташиного посліду і 130 центн. мінеральних добрив.[3])

Щоб картопля краще використовувала поживні речовини добрив, вносять їх у різні строки і на різну глибину. Для невтралізування[4]) кислотности мінеральних добрив приорюють приблизно по 4 центнери мерґелю на гектар. При догляді за картоплею провадять 2-3 підживлення мінеральними добривами. На ділянці систематично здійснюється снігозатримування і затримування розталих весняних вод. Картоплю садять квадратово-гніздовим способом 60х60 сантиметрів, вносячи добрива в гнізда. Посіви боронують 3—4 рази. Упродовж літа систематично розпушують міжряддя і провадять ручне розпушування в гніздах.

Такий агрофон[5]) при правильному підборі сортів дає змогу одержувати високі і сталі врожаї з невеликими затратами праці на центнер продукції. Ланка витрачає на гектар посіву в півтора раза більше трудоднів, ніж у середньому по колгоспу, а на центнер продукції затрати праці виходять у два рази менші. У 1953 р., не зважючи на погані для картоплі погодні умови, ланка зібрала з усієї площі по 374 центнери з гектара, в 1954 р. — по 502 і в 1956 р. — по 694 центн. з га.

Досвід тов. Худолій поширився в багатьох колгоспах Полісся"...

На жаль, у цьому науковому виданні нічого не сказано про те, скільки кожного зазначеного тут року працювало членів ланки, скільки вони витратили на працю трудоднів, яка була в грошевому визначенні собівартість одного центнера картоплі, скільки платила колгоспові партійна держава за центнер, забираючи ту картоплю, і, нарешті, саме головне — який був у грошевому визначенні заробіток кожного члена ланки Марти Худолій за зазначені роки. А без цих додаткових даних важко щось зрозуміти із написаного у зазначеному науковому виданні. Ми ж бо знаємо, що державний заготівельний апарат у деяких колгоспах забирає ту чи ту продукцію за цінами, що є нижчі за собівартість.[6]) А це з свого боку відбивається на рівневі заробітків колгоспників.

Але все ж, як бачимо з усього того, що написано в книзі Науково-дослідного інституту, Марта Худолій — це досвідчений майстер вирощування картоплі. Зрозуміло, що її зроблено керівником цілої ланки, якій дано для обробітку відповідну площу колгоспної землі. Небезпідставно названо Марту Худолій і героєм праці та дано за це ордена, важливу відзнаку. І, звичайно, давно вона стала членом партії.

У числі 5-ому київського журналу „Вітчизна" за поточний рік з'явилася стаття Михайла Акименка — „Старости нема"... Присвячена вона Марті Савівні Худолій. Автор статті, між іншим запитує:

„Що знала про комунізм ця літня, не надто письменна селянка?" (Їй, до речі, зараз понад 70 років).

І тут же сам відповідає:

---

1) Див. розділ „Гірка доля української жінки-колгоспниці" у нашій праці „В дому роботи, в країні неволі" (Журн. „Сучасність", кн. 4 за 1962 р.

2) Сільське господарство Української РСР. Під редакцією академіка УАСГН, члена-кореспондента ВАСГНІЛ І. Н. Романенка. ДВ сільгосп. літератури УРСР, Київ, 1958, ст. 324.

3) Міри, що їх вживають в СССР та на Україні:
   а) **Гектар** (скорочено — га) дорівнює 100 арам, або 10,000 кв. метрам, або 2.47 англійським акрам.
   б) **Центнер метричний** = 100 кілограмів, або двом англійськ. центнерам. Метричний центнер дорівнює близько 2.75 англій. бушля. Метр. центер дорівнює близько 6.1 пудів.
   в) **Тонна метрична** = 1,000 кілограмам, або 10 метричн. центнерам. Метер. тонна має в собі 61.05 пудів.
   г) **Пуд** (стара міра) = 16.38 кілограмів.

4) Невтралізування — знищення (кислотних впливів).

5) **Агрофон** — спосіб обробітку.

6) Див., наприклад, статтю Л. Иванова „В родных местах", що вміщена в журн. „Новый Мир" (Москва), кн. 3 за 1963 р., ст. 174-200.

„Їй, одвічній трудівниці, посивілій в земних клопотах, він (комунізм) і уявляється по-земному, викристалізований у трудових здобутках: в усьому, що потрібне людині, чим обдаровує її праця і тільки праця. Од перших кроків свідомого життя, дбаючи про достаток і щастя для всіх, вона й численний рід свій — синів, дочок, невісток, онуків, навіть племінників і племінниць — привчила жити за своїми законами. Навчила триматися при землі, любити справу важку хліборобську".

Очевидно, все це правда. Марта Худолій, як видко, людина проста, але щиро захоплена ідеєю комунізму. Вона вірить в нього, як вірили перші християни, хоча й мало знає про нього. Крім того, притягують її до нього й ті почесті, що їй віддають. Адже їй надані: звання героя праці, орден. Даються їй безкоштовні путівки до санаторій, що їх інші не мають, тощо. Її делегують на державний кошт на партійні з'їзди. Була вона, наприклад, делегатом і в кремлівському палаці на XXII з'їзді партії, розмовляла там з самим Хрущовим, що виявився майже однолітком її. Притягає її й бодай невеличка, а все ж влада в колгоспі — керування ланкою. Відограють ролю, певно, й деякі матеріяльні блага, пов'язані з цим становищем, та державні грошеві премії. Все це вирізняє її, майже неписьменну, серед маси колгоспників, підносить її гордість, самоповагу.

Партія звертає пильну увагу на таких простих і щирих своїх послідовників. Вона затягує їх до своїх лав, всіляко їх обдаровує і ставить їм ще за життя навіть пам'ятники. Так поставили вже пам'ятники живим колгоспницям: Степаниді Виштак, Галині Буркацькій, тощо. Про це докладніше ми писали в статті „В дому роботи в країні неволі".[7]) І вони, ці героїні, під впливом всього цього перетворюються на старанних і відданих партії погоничів колгоспної маси в тяжкій роботі. А поганяти треба, бо за ту тяжку працю держава, керована партією, дає колгоспній масі лише злиденне утримування і в колгоспників пропадає всяка заохота до напруження. А що та колгоспна праця таки тяжка, видно з наступного. Мих. Акименко пише:

„Баба Марта, — так зовуть її онуки, так усеньке село кличе, — висока, сухорлява, у стьобаній ватянці і кирзових чоботях. Такою я побачив її. Мов командир на полі бою, походжає вона вздовж свіжої тракторної борозни. Схилиться — і жменька чорного торфдобрива з перекинутого через плече луб'яного кошика лягає в лунку. Ще уклін і поверх торфдобрива лишається, мов на пуховій перині, зеленкувата, з гінкими паростками бульба. **П'ятдесят тисяч раз чолом треба віддати кожному гектарові, коли садиш картоплю.**

— Нічого не вдієш нині! Не дбають за нас, картоплеводів, конструктори. Різних машин понавигадували, а такої, щоб разом робила ямку, клала в неї добриво й насіння на потрібній нам відстані — бракує, не вигадали, — поскаржилася тоді Савівна. — Отже, не вклонишся борозні — не матимеш врожаю".

Очевидно, баба Марта (дармащо її возять навіть на з'їзди партії в Кремлі) й уявлення не має, що провина тут не конструкторів, а центрального керівництва, яке не дає на це відповідних грошевих асиґнувань, встановляючи свої „контрольні числа".

Незвичайно барвисте є й оповідання баби Марти про працю колгоспників після другої світової війни. Про це вона так згадувала:

„І знову взяла в колгоспі ланку. Дві дочки — Надійка й Ганнуся, сини Павло й Микола, довоєнні подруги.

Орали на коровах, самі підпрягалися до плугів, лопатами скопували те, що не встигали виорати, відрами тягали на собі з домівок (в поле) гній, попіл, курячий послід, насіння — коротше, робили, як і всі в страшній повоєнній руїні. А все ж врожай зростили кращий на всю область і навіть на республіку — 607 центнерів бульб з гектара. Невеличка, щоправда, була площа, але про більшу тоді й думати не доводилося". (Скрізь підкреслення наше).

А ось ще цікавий малюнок колгоспної праці вже з теперішніх часів. Мих. Акименко пише з натури:

„Ось крихітка Валюнька, найменшенька з онучат, прибігла в поле до баби Марти. Теж у чоботях і теж запнута хустиною. Сапка більша за неї, але дитячі рученята вже спритні: помах — і бур'ян під корінець. Бабуся усміхається лагідно: „За грою серйозному научаються!"

А он чорнобрива Тетяна, племінниця, обтирає солоний піт. Спека. На плантацію вийшли ледь свінуло, а день довгий. Стомилася дівчина, кинула відро, в очах — мало не сльози:

— Тітонько Марто, і коли вже той комунізм настане?

— А за комунізму що, будемо байдикувати?

— Та, може, відісплюсь..."

І в отих: „коли вже той комунізм настане?", „та, може, відісплюсь" і в сльозах на очах — відчувається розпач дівчини, що його викликає система безконечної примусової колгоспної праці з її „нагиннаннями та віддаваннями чолом по п'ятдесят тисяч разів кожному гектарові" без ніякісінької перспективи та надії на поліпшення умовин життя, на покращання заробітку. Без надії на зміну свого становища навіть після 70 років, як не має тої зміни в своєму житті й сама

---

[7]) „Сучасність", кн. 4 за 1962 р.

ланкова — баба Марта. Пише ж Акименко (не то з іронією, не то із захопленням), що у неї „старости нема"...

І справді, немає її, тої старости, для рядового колгоспника, а їх же — мільйони! Нема тої старости тому, що й **досі для колгоспників немає державного, законом встановленого пенсійного забезпечення.[8])** Тож мусить колгоспник працювати до останку сил. Немає тої старости для рядового колгоспника, як не було її й для рядового кріпака понад сто років тому. І оці безперспективність та безнадія — найстрашніші речі. Бо ж людина може працювати найтяжче, але лише тоді, коли є перспектива на зміну, коли є надія на покращання в дальшому, а тут — безперспективно тягнеться вже понад сорок років (життя цілого покоління) і кінця — не видно!

Але баба Марта, як і колишні панські ланові за кріпаччини, — сувора. Бо й сама вона пройшла теж сувору школу життя. Вона каже своїй племінниці у відповідь на її розпачливе питання:

„— Так, так... Ти як та пані, що в сусідки дісталася мені в санаторії. Вилежується з ночі до полудня, вередує, на всіх покрикує. Опасиста — ось-ось лусне. І чуєш тільки од неї: „Ох та ах, хто б мене від зайвої ваги позбавив?" Я й кажу: „Їдьмо до нас у колгосп, на картоплю — вилікую". Вона зуби вищирила: мене, каже, чоловік у комунізм определив. Прикро мені стало, не стрималась — плюнула: таке святе слово паплюжить! Зібрала свої статки й на поїзд. Так ревматизм і не долікувала"...

Ні баба Марта, ні Акименко, що про неї пише, не говорять, а відки ж то взялася ота „опасиста пані, що ось-ось лусне і тільки вилежується та на всіх покрикує"? Не приїхала ж вона з капіталістичної Америки чи Канади до тої санаторії? І що то за чоловік у неї важливий такий? Хто він, що вже „в комунізм її определив"? Тож виходить, що у тому сталінсько-хрущовському „комунізмі" будуть і отакі „опасисті пані, що вилежуватимуться та покрикуватимуть на інших" і отакі сердешні чорноброві Тетянки, що не встигатимуть за колгоспною працею і відіспатися, одержуючи за свою тяжку працю таку мізерію, з якої ледве можна прожити й яка ніколи не дасть їм вирватися з того рабського хомута

Адже характерно: про заробітки всієї маси колгоспників, а в тому числі й жінок, ні на Україні, ні в інших республіках СРСР **ніде ніяких статистичних відомостей не можна знайти.** Їх державний апарат, підпорядкований партії — не оголошує, тримає в суворій таємниці.

Та це й зрозуміло. Адже й дідичі чи поміщики за кріпацьких часів не оголошували, які були „заробітки" їхніх кріпаків, і як ті кріпаки з тих „заробітків" жили-животіли. І якимсь цинічним насміхом над колгоспним селянством звучить закінчення розмови чорнобривої Тетянки з бабою Мартою в переказі Акименка. На подану передніше розповідь баби Марти про „опасисту пані" в санаторії Тетянка з образою каже:

— „Нащо ви про це? Тут не запанієш-"

А баба Марта повчально відповідає їй:

— „А хоч би й надумала — не дамо! Покинь, люба, й думати, що за комунізму будемо боки нагулювати. Працею він створюється, на праці й стоятиме".

Отож, колгоспне селянство може бути певне, що такі баби Марти та інші „герої праці з орденами", виконуючи накази партії, таки не дадуть „запаніти" ні йому, колгоспному селянству, ні отим „чорнобривим Тетянкам". Треба ж буде й за сталінсько-хрущовського „комунізму" комусь таки тяжко й безпросвітньо працювати на отих „опасистих" пань і панів, що їх „определілюватиме" в свій „комунізм" більшовицька диктатура. Адже в СРСР, за заявою Хрущова, у більшовицькій партії (що тримає в своїх руках диктаторську владу і є фактичним власником усього народнього господарства держави) є вже **десять мільйонів членів.** Хтось же мусить годувати своєю працею оцю велетенську армію нового паразитарного дворянства та його багатотисячних провідників?

Проте всьому буває початок, всьому надходить і кінець. Це справа тільки часу.

22. VII. 1963.

---

[8]) Див. про це докладно в наших статтях: „Розподіл між республіками СРСР кількости пенсіонерів та державних фондів на соціяльне забезпечення", журн. „Нові Дні" чч. 152, 153, 159.

З глибоким смутком повідомляємо українське громадянство, що 25. вересня ц. р. упокоївся в Бозі в 56-му році життя

Іван Павлович Багряний

Віцепрезидент Української Народньої Республіки в Екзилі, б. Голова Української Національної Ради, Голова Української Національно-Революційної Партії, відомий український поет, письменник і громадяч. В. Й. П.!

Представництво Виконавчого Органу Української Національної Ради в Канаді

Плян культурно-освітньої праці по відділах

У 20-му століттю, століттю атомової енергії та швидких транспортацій і летів до небесних просторів високо розвинулася технічна наука, є все більший попит за фаховими силами, за людьми освіченими й ознайомленими, як з минулими, так і зі сучасними витворами людського розуму. Треба нашій українській спільноті в Канаді, її підростаючому поколінню дати зброю в руки то є: всебічну освіту, щоб могли витримати в цих змаганнях сучасної доби та зайняти належне місце в передніх рядах нашої суспільності в Канаді.

Як ми, жінки, можемо помогти нашим дітям чи молоді? Відомий є факт, що сенатор П. Юзик в Оттаві домагався від уряду двомовної секретарки, що знає англійську і українську мову. Знання одної англійської мови в Канаді не вистарчає. Двомовність — це гасло Канади. Для нас українців це значить: знання англійської та української мови. А чи багато у нас є молодих дівчат чи жінок, що знають українську мову так добре, щоб могли бути секретаркою сенатора, або якого іншого високого достойника чи адвоката, та чи знають вони, крім англійської стенографії, також українську стенографію, та чи вміють друкувати на українській машинці так само скоро, як і на англійській?

Треба завести по відділах СУК курси української мови, курси писання на українській машинці та курси української стенографії. Підручник української стенографії можна набути через нашу централю.

Навчання української мови треба починати від матерів. Як було вище згадано, треба провадити курси української мови при відділах СУК. В осередках, де викладається українська мова на вечірніх курсах при університеті, треба, щоб якнайбільше наших молодих членок записувалися на такі курси. Університетські курси збагатять та вишліфують українську мову тих членок, які досі не мали на це нагоди, та дасть їм можливість передати своїм дітям літературну українську мову. Звичайно, передумова є, щоб розговірна мова в родині була українська. Де тяжко перейти відразу на українську мову, можна зробити це поступово: завести українські неділі та суботи. Ці дні — субота й неділя — звичайно найбільше присвячені родині, коли батьки є дома. Хай батько й мати возьмуть собі за правило говорити між собою та до своїх дітей лише українською мовою, принаймні в ці дні, а з часом переходьмо цілковито на українську мову. Наші діти мають досить нагоди навчитися гарної англійської мови без чужинецького акценту поза родиною, а то в школі та при зустрічах з англомовними дітьми.

Говорім до наших дітей українською мовою, поки ще дитина лежить в колисці й дотримаймося цієї засади, цього принципу протягом цілого її життя. Малятам розказуймо або читаймо казочки, особливо у вечорі, коли дитина лягає в ліжко й її буйна уява так легко переносить її в казкове царство.

Закладаймо дитячі садки при відділах СУК. Відповідно до обставин на місці та відповідно до вимог місцевого уряду закладаймо цілоденні садки або т. зв. світлички, де діти сходяться на кілька годин щодня чи кілька разів на тиждень. Тому, що є брак фахових сил — садівничок — треба завести курси для садівничок при відділах, які би провадила фахова садівничка. За потрібними матеріялами прошу звертатися до централі.

Влиймо в душу нашої дитини любов до української мови та української книжки. Записуймо дітей до недільних шкіл, українських шкіл та курсів українознавства. Курси українознавства мусить закінчити кожна українська дитина так, як вона кінчає канадійську „гай скул". Заохочуймо нашу молодь вступати на університет. Хай число нашої студіюючої молоді чимдалі зростає. Підтримуймо наші Інститутти, що мають гуртувати коло себе нашу університетську молодь. Закладаймо бібліотеки при відділах СУК.

Ганна Янішевська
Культурно-Освітня
Референтка Союзу.

В СПІВЧУТТІ

З приводу смерти бл. п. Іллі Симчича, ідейного громадянина, який упокоївся 23 вер. 1963 р. у Госпиталі у Вінніпегу, висловлюють глибоке співчуття дружині Покійного, пані Марії Симчич, заслужений в рядах Союзу Українок Канади, членці і провідниці, синам — д-рові Борисові, п. Іванові Симчичам та їх дружинам, членство Союзу Українок Канади, центральна управа в Гемилтон-Торонто і Редакція „Промінь".

Марія Пастернакова

„Страйк"

...у старому молитовнику братки запахли далеким дитинством...
Віра Вовк

Годинник на Бернардинській вежі пробив чверть до восьмої. Вночі випав дощ і місто дихнуло свіжою прохолодою травневого ранку. Львів у ту пору мав особливо діловий вигляд. Його вулиці, сквери пульсували вневненим бадьорим ритмом. Діти, молодь і дорослі поспішали у різних напрямках, наче несені течією у призначені місця. І тільки рідко хто ясним поглядом вітав блакитну емаль неба і тільки декотрі з дітей помічали радісні стрибки сонячного проміння на розцвілих свічах каштанів і навислих ще на листі краплинах дощу.

Восьмикласниця Оленка раптово зупинилась на розі вулиці Миколая і площі Фредри. Її увагу звернуло щось незвичне, щось, що мало познаки таємничости. На кількох перехрестях вулиць стояли знайомі семінаристки, вони задержували своїх товаришок, перекидались з ними стиха кількома словами і ті вже не йшли до школи а повертали назад домів. Оленка помітила теж, що молодших учениць не задержували і вони, не звертаючи уваги на ніщо, йшли як кожного дня своєю дорогою в школу. Ця дивна поведінка семінаристок насувала Оленці підозріння, що діється щось важливе й секретне. Вона не всилі загальмувати своєї цікавости підійшла до „стійкової" і запитала несміливо:

„Чи сьогодні нема науки?" — „Для молодших є" — почула доволі суху відповідь, яка ніяк її не вдоволила, а навпаки, ще більш підсилила цікавість. І хоча „старша" не звертала на неї уваги, зайнята своєю ролею, Оленка все ж підійшла до неї ближче, допитливо глянула в очі і вже дещо відважніше знову запитала:

„А чому для вас нема?". Тоді старша взяла Оленку під рам'я, відійшла з нею дещо набік і тим разом довірочно — так Оленці здавалось — сказала:

„Сьогодні похорон Степана Чорнія, ми семінаристки хочемо вшанувати його пам'ять і всі зорганізовано беремо участь в похороні".

Це коротке вияснення вистарчило Оленці і, непитаючи вже ні слова, поспішно подалась до школи. У її свідомості з цілою трагічністю стануна подія, яка останніми днями сколихнула сумлінням педагогічних кол Львова, зокрема серцями української молоді. Студент польської державної вчительської семінарії, Степан Чорній, був постійно переслідуваний вчителем поляком, який стежив за його життям поза школою і знав, що він був національно свідомим юнаком, був активним членом тайних українських молодечих організацій, носив під шкільною відзнакою блакитно-жовту ленточку і завжди сміливо виявляв себе в школі українцем. З того приводу відношення вчителя до учня стало ненависне, несправедливе, принижуюче, від чого хлопець боляче страждав. І вкінці, коли перед ним стануна загроза виключення його зі школи — тоді вже не тільки особиста кривда привела його до розпачу, але й думка протесту проти переслідування й шикань українських учнів в польських школах заволоділа ним настільки, що він, доведений до краю, жертвував своїм життям.

Постріли в шкільному будинку викликали потрясаюче враження, так, як смерть студента Адама Коцка в мурах львівського університету. Оленка знала всі подробиці тієї сумної події, говорила про неї скрізь: в школі, дома, між знайомими, широко коментували цей факт українські часописи.

Знечевя, в її душі зродилося невгнуте бажання станути сьогодні побіч тих, що клонять голови перед товаришем-героєм і гордо виявити, що молодші учениці теж розуміють усю вагу події, глибоко відчувають зневагу і насильство, які приходиться терпіти українцям від польських урядових чинників.

Було ще три хвилини до восьмої, коли Оленка пробігала шкільні кімнати, наказуючи ученицям негайно вдягатися і вертати домів, бо „сьогодні лекцій не буде, більше скаже їм на вулиці".

Заки заскочені раптовою вісткою дівчата вспіли зібрати свої книжки і вийти з будинку, шкільний дзвінок застав їх ще на сходах і коридорах. Входова брама на вулицю була вже замкнута. Підлітки-дівчата, у віці 10-15 років, хоча й не розуміли якслід, що це все означає, з немешшою проте цікавістю вичікували дальшого ходу незвичайної, законспірованої дії...

Раптом всі затихли. З канцелярії вийшов директор школи, поблажливо глянув на „збунтовані" дівчата, зрозумів положення і спокійним, здавалось навіть приязним голосом наказав всім негайно вертати на свої місця.

Ніхто й не ворухнувся... всі допитливо гляділи на Оленку. Вона посміхнулася до них і мов-

чала. Директор помітив вагання учениць, суворо стягнув брови і тоном вимагаючим сказав до Оленки:

„Ти це все спричинила і ти за це будеш відповідати. Тебе покличуть до інспектора на допит і за цей „страйк" можуть виключити зі школи. Прошу негайно іти до кляси, за тобою підуть інші". Він стояв і ждав на відповідь.

В одну мить стало тихо-тихо, мабуть, можна б було чути калатання молодих сердець. Оленка знерухоміла. Кров гарячою хвилею набігла на обличчя. Для неї це була хвилина небувалої досі великої духової напруги. Тривожні думки блискавками схрещувались в голові... наче шкірили зуби погрози директора... вчувались батьківські дорікання... спокусливо з'являлось хитке питання „що робити". Оленка ще ніколи досі не переживала такої відповідальної хвилини, ніколи ще не почувалась такою безпомічною, оставленою самій собі, вирішувати не тільки що особисту, але ширшого засягу проблему.

Вона поглянула на дівчатка, яких очі всі були звернені на неї. Їй здавалося, що вони напружено слідкують за її внутрішною боротьбою, ждуть на її, а не директора слова. І знова хвилина вагання... знов злегка міняється настанова... Оленка ціла в полоні протирічних думок... Знов глянула на дівчат. Як же ж вона їм скаже вертатись до кляси — і бачить, як оці звернені на неї обличчя насмішливо відвернуться, будуть кепкувати з неї як з провідника-невдахи... Ні, це ж був би сором, не могла б остати в тій школі, і чує, як сила спротиву наче виростає в її душі і мета шляхетної сьогоднішної змови ясною картиною замайоріла перед її очима.

Підняла голову, глянула на директора і в повній згоді з власним сумлінням сказала: „Ні, ми не вернемо до кляси, ми всі підемо на похорон Степана Чорнія". Директор споважнів, вражений таким порушенням шкільної дисципліни. Він мовчки відійшов. Дівчата нагородили Оленку теплою усмішкою, були вдоволені...

Зчинився гамір. Хтось з відважніших стукав в браму, почулись вигуки „відчинити, відчинити"! У нижніх коридорах стало глітно й задушливо. Оленка стурбовано думала, що їй тепер робити, щоби уся подія не звелась до смішности й дитячого вибрику... „Спокій" — кликнула — „сідайте хто хоче на сходи, будемо ждати..." На хвилину все заспокоїлось. А час довжився, ніби на місци пристанув і теж жде...

Раптом скрипнули від подвіря двері. Дверник, протиснувшись крізь громаду дітей, відчинив браму. Дівчата висипались в ту мить на вулирю і зупинились. Зніяковіло гляділи одна на одну... До них підходила Оленка і наказувала збірку на 2 год. після полудня біля похоронної каплиці при вул. Пекарській. „Кожна з вас" — сказала вона — „повинна мати китичку квітів".

За хвилину вулиця перед школою спорожніла — в школі остались вчителі самі.

***

Жалібний похід відкривали в чвірки построєні сотні дівчаток „Рідної Школи". Личка в них поважні, хода статечна, в руках у кожної квіти. За ними довгими колонами йшли учні й учениці семінарій і гімназій, попереду несли вінки, а далі непроглядна маса українських громадян міста Львова й околиці. Похорон набрав організований національний характер, хоча це була сумна маніфестація і її метою був Личаківський цвинтар...

А коли леготом вітру неслись понад кам'яні нагробники й дерев'яні хрести звуки „Вічная Пам'ять" — на свіжу могилу українського студента дощем рясним посипались весняні квіти, найбільше пролісків синіх. Останнє у вічність прощання від наймолодших товаришок.

Оленка у ту хвилину була щаслива — сльози зворушення кришталами зависли на її очах... Ціла була сповнена радісним почуттям, що проблиски молодечого ідеалізму розгорілись сьогодні ясним полум'ям в серцях тих молодих дівчат... і воно вже не погасне, а світляним дороговказом стане на невідомих шляхах їх майбутнього життя...

Леся Українка

„FA"

СОНЕТ

(З рукописного альбому Лесі Українки)

Фантазіє! ти — сила чарівна,
Що збудувала світ в порожньому просторі,
Вложила почуття в байдужий промінь зорі,
Збудила мертвих з вічного їх сна,
Мету вказала буйній хвилі в морі, —
До тебе обертаюсь я сумна:
Скажи мені фантазіє дивна,
Як помогти в безмірнім людськім горі?

Як світ новий з старого збудувати?
Як научить байдужих почувати?
Як розбудити розум, що заснув?
Як час вернуть, що марно проминув?
Як певную мету вказати розпачливим?
Фантазіє! порадь, як жити нещасливим?

Дмитро Міщенко

СІВЕРЯНИ

РОМАН

(Продовження)

— Гляньте, гляньте! — показували вони на комонників. — Князь вислав до нас биричів. Він хоче правити вічем!

Обурені й без того смерди, а надто чорні, зустріли княжих посланців таким дружним галасом, що ті розгубилися і не посміли виголосити княжих привітань. Це ще більше підбадьорило сіверян. Вони були при зброї, в гурті, вони відчували себе сильними!

Але князь не поступався. Дочекавшись повернення биричів, спокійно й велично навіть рушив на площу, так ніби й не чув того галасу, ніби певен був, що сіверяни смиренно вислухали його посланців і ждуть тепер, коли сам князь з'явиться перед їхні очі.

Одне тільки зраджувало князя: надто численна дружина їхала сьогодні з ним на віче, надто войовниче виглядів похід її на Соборну площу.

Не знати, страх перед наближенням закованих у броню мужів чи, навпаки, гнів оволодів присутніми на вічі сіверянами, — галас несподівано стих, хвилями відійшов кудись аж під стіни. І тільки коли князь зблизився, нарешті, з мовчазною стіною обернених до нього комонників, а потім спинився перед ними, знявши над головою полискуючу на сонці рубіновими перснями руку, — хтось із старійшин порушив ту насторожену тишу, грубо й безцеремонно обірвав князя на першому слові узаконеного звичаєм звертання.

— Княже! — сказав старійшина, виїхавши трохи з тісного гурту своїх однодумців. — Сіверяни воліють знати, чому ти не захищаєш їх від чужинців? Чому полишив у біді і не виконуєш повинності своєї перед народом, перед землею?

Чорний здивувався такому обвинуваченню і не зразу знайшов достойну його особи відповідь. А віче скористалося тією хвилинною мовчанкою і дало волю своєму гніву, обуренню.

— Князь думає тільки про себе! — кричали сіверяни одразу в кількох місцях. — Чернігів намислив захищать. До Сіверянщини йому байдуже!

— Неправда! — озвався хтось із бояр, осилюючи дужим своїм голосом крики тих, що були найближче. — Оборона Чернігова — це і є оборона всієї землі!

— Всієї? — почувся дзвінкий молодечий голос. — А Подоння? Чому князь відбувся купкою ополчення? Чому дружину не посилає в Подоння? Адже він обіцяв...

— Бо весі дружинників під боком, — докинув хтось.

— Кажи, княже! Ти укладав із нами ряд, обіцяв вічу піти з дружиною на захист сіверян у Подонні. Чому не пішов? Чому зволікаєш?

Це була спасенна думка. Чорний відчув, що вона рятує його, і попросив слова. Але віче не звернуло уваги на поданий ним знак.

— Ганьба! Ганьба! — лунало по всій Соборній площі. — Князь обманув свій народ. Він зрадив нас!

— Зрада!

— Ганьба!

— Зрада!

— Ганьба!

Крики лящали в ушах, не тільки дитинець, околиці, певне, приголомшили, і князь не знав якийсь час, що робити йому з отим збіговиськом, як вгамувати сіверян. Адже вони при зброї, в гурті, їх не злякаєш дружиною. Навіть такою, як у нього в дитинці. Та й силу в собі почувають, і перевагу свою розуміють. Добре, видно, розуміють. Інакше не кричали б отак, не сікалися б до свого князя.

Хмуриться Чорний, не подобається йому зухвалість віча, а проте мовчить, чекає слушного часу. І коли галас віддалився, вихопив із піхов важкого, кованого золотом меча, рвучко підняв його над головою.

Це був той знак, якому всі мусіли коритися. Сіверяни знали, що князі не завжди вдаються до нього, і тому притихли, зухвало, але мовчки все-таки чекали, що ж буде далі, що скаже князь.

— Братіє сіверяни! — почав Чорний. — Мужі градські і околишні! Боляче слухати мені докори ваші праведні, вісті а чи скарги ваші печальнії. Та ще болючіш стає, коли замислююсь над неміччю нашою ратною.

— Неправда! — почулось кілька голосів. — Рать у нас он яка! — показували князю на незчисленний натовп, що заповнював площу і

навіть Ратне поле за стінами.

Чорний виждав, поки стихли ті голоси, і знову говорить:

— То правда, братіє: я обіцяв вам повести дружину свою проти печенігів, обіцяв захистити люд подонський від нападів степовиків. Але ж нема ще кого вести, братіє! Сталося так, що не встигли мужі мої зібрати під чернігівські хоругви дружину, як каган Хозарії пригрозив нам походом ратним.

— І князь вирішив чекати його в Чернігові? А земля наша? Що буде з землею Сіверянською?

— Хозари не підуть по лісах Сіверянщини! — захищався князь.

— Зате ідуть печеніги! Сьогодні вони на Дінці, а завтра вийдуть на Сейм чи на Десну! — стояли на своєму старійшини. — Купка ополченців безсила стримати їх.

— Та що ж я маю робити, на думку старійшин? — розгнівався Чорний. — Полишити Чернігів, доньку свою і йти з дружиною назустріч хозарам чи печенігам? Чи знають старійшини, що хозари того тільки й ждуть? Ні дружині, ні ополченню нашому несила здолати їх у полі. Тільки тут, за стінами градськими, вої наші зуміють постояти за честь княжни, за волю Сіверянщини.

Це була правдива відповідь. Сіверяни загомоніли, видно, погоджувались із думкою князя, ладні були пристати на його ряд.

Чорний відчув це і підібрав поводи, лагодився віншувати свою перемогу. Та раптом із натовпу почувся чийсь недалекий і, як здалося, громовий серед загальної тиші голос:

— А може, князь скаже все-таки нам, чого приїздив Олег?

Це прозвучало як з неба. Сіверяни і зовсім притихли, глянули, зацікавлені, в той бік, звідки почувся голос, потім — на князя. А й справді: чому мовчить про це Чорний? Адже Олег був тут, у Чернігові. Адже князь мав із ним якусь розмову. Чому ж мовчить, не повідає вічу? Коли-коли, а зараз єднання із киянами було б он як доречним. І хозарів можна б зупинити, і печенігів проучить. О так, єднання було б дуже доречним. І рятівним навіть.

— Говори, княже! — домагалися передні. — Чого приїздив Олег? Яку розмову вів ти з ним у стольнім граді Чернігові?

Віче знову загуло, заворушилося. А князь користувався тим наростаючим гомоном і мовчав, обмірковував, як бути йому, що сказати на це сіверянам.

— Може, князь пригадає тоді, що обіцяв він Олегові? — почувся той же дужий голос.

Чорний помітив цього разу, кому належав той голос, і ще дужче нахмурився.

„Твар отака, — подумав про себе. — Пронюхав, значить, якось".

А вічу сказав:

— Обіцянок Олегові я не давав. Та й не міг їх дати.

— Неправда! — ще дужче крикнув помічений князем муж. — Олег радив тобі єднатися на боротьбу з чужинцями, і ти обіцяв йому поговорити про се на вічі!

Така обізнаність і зовсім приголомшила Чорного. Чого-чого, а подробиць розмови не сподівався почути. Адже в вітальні були тільки він і Олег. Хто міг подумати, що оті кинуті для годиться слова: „Поговорю на вічі", — стануть відомі сіверянам, мужу оцьому? Дивно, як він міг довідатися? Підслухав, чи Олег повідав йому, яко однодумцю, яко послуху своєму в землі Сіверянській?

Збираючись із думками, князь посмикує з досади повід, удає, що вгамовує басуючого під ним огира. Проте мовчати далі не можна: час іде, а сіверяни ждуть, і кожна нова мить може стати вирішальною.

— Розмова та для віча не нова, — намислив нарешті Чорний, як виправдатись перед сіверянами. — Про Київ річ ішла минулого разу. І ми порішили тоді...

— Порішили стати одностайно проти печенігів. Але хто скаже, що ми складали ряд не єднатися з киянами? — кричав невгамований муж. — І чому се князь береться вирішувати діла землі нашої самочинно? Чому він не виніс речницю Олега на віче?

— Бо не було у тім потреби! — огризнувся Чорний, ображений, зрештою, набридлим йому допитом.

— Як се — не було потреби? — в один голос запитати старійшини.

— А так... — хотів було пояснити Чорний, але йому не дали тепер уже висловитись.

— То князь зневажає, значить, права сіварян? Не хоче визвати віча? — допитувалися мужі.

— Ганьба- — підтримали їх задні, ті, що юрмилися по обочинах Соборної площі. — Князем оволоділа гординя! Він порушив складений із сіверянами ряд!

— Се зрада!! — покрили той галас чиїсь голоси.

— Зрада!!! — луною відгукнулося понад

стінами, і натовп, схитнувшись, рушив уперед, на вишикувану позад князя дружину. Та саме в цю мить з-поміж комонників виділився знайомий поважний серед мужів думаючих і, розвернувши коня, знаками наказав зупинитися.

Повільно, нехотя корилися передні комонники, але корилися все-таки і стримували натиск зворохобленого на обочинах люду.

Коли галас стишився, думаючий знову розвернув коня і повелів Чорному голосом старшого тут мужа:

— Кажи, княже: як се — не було потреби?

А князь зиркав спідлоба і мовчав. Видно було, що нарікає на свою нестримність, шукає якогось виходу із скрутного становища. Та не знаходить: допущена згарячу помилка одрізала геть усі відступи, дратуючи і зовсім штовхала на хибну путь.

— Я казав уже колись, — злісно відповів Чорний. — Олег підступністю взяв Любеч, найкращий сіверянський град і пристань на Дніпрі. Він і Чернігів хоче до рук собі прибрать, зашморг хоче накинути нам на виї.

Сіверяни мовчать якийсь час, думають.

— А звідки князь те зна? — запитав котрийсь із мужів.

— Кажу ж: Олег підступно узяв наш Любеч.

— І все? — доскіпувався той же голос.

— А хіба мало? Він прибрав тим самим собі до рук всю путь із варяг у греки, відтіснив нас від Дніпра.

Хтось добродушно засміявся.

— А хіба путь з Чернігова у греки іде через варягів?

Сміх пронісся по всій площі і умиротворив на якусь мить віче.

— Княже, — спокійно і радно сказав широкобородий. — Ми думаємо, що зараз не до кривд. Чи можна згадувати старе лихо, коли нове насувається? Подумать треба про єднання, якщо не хочемо стустошення землі.

Але князь не поступався.

— Краще спустошення, аніж таке єднання. І хозари, і печеніги — чужі сіверянам племена. Хозари прийдуть та й підуть, а Олег на віки вічні сяде нам на виї. Пом'янете моє слово: союз із Києвом погубить Сіверянське князівство!

— Зате врятує сіверян! — крикнув хтось із скупчених супроти князя комонників.

Віче закивало на ті слова головами, загуло, загомоніло, посунуло, обурене, на Чорного і його дружинників.

— То се така у князя мова? Так він дбає про сіверян, про землю Сіверянську?

— Та що ми дивимось на нього! — вирізнявся чийсь голос. — Князь дбає про князівство, а не про сіверян. Він зламав ряд!

— Ганьба! Зрада!

І знову зводиться в стременах широкобородий муж, дає знак припинити галас.

— Княже, — твердо й суворо говорить Чорному. — Ти обіцяв боронити нас від ворога. Або виконуй свою обіцянку...

— Або що? — єхидно запитав князь, обірвавши думаючого мужа на слові.

— Або йди геть!

Якусь мить стояла напружена тиша. Князь не наважувався зробити вирішальний крок, віче чекало, що ж скаже князь.

— Одумайсь княже, — радили передні. — Єднайся з Києвом й веди нас проти асійців.

— Сього ніколи не буде! — наважився, нарешті, Чорний, відчуваючи за собою готову до ратних сутичок дружину.

— Тоді йди геть! — грізно відповіло йому віче і, не питаючись старійшини, взялося за зброю. Крики, галас, прокльони злилися із брязкотом вихоплених мечів, з голосним іржанням приострожених і здиблених над натовпов коней. Передні з місця рвонули на князя, зітнулися з закутими в броню дружинниками, а ті, що стояли осторонь, натиснули з боків, в одну якусь мить взяли княжу дружину в туге і неподатливе кільце.

Старійшини не стримували тепер, навпаки, підбадьорували молодь, кидали між неї виношені у серці слова, сіяли бурю. А молоді вої цього тільки й ждали. Відважні і дужі, мов барси, кидались на вигострені списи, на мечі харалужні. І що далі, то тугішим робили кільце, переймалися буєстю справжнісінької січі.

Дружинники не чекали, видно, такої сутички, не передбачали такого відчайдушного натиску і тому одразу ж стенулися, поступились перед насідаючою лавою. В одного впав уже кінь бойовий, інший сам звалився під копита, і запах крові став таким відчутним, зойки, прокльони — такими вразливими, що Чорний почав уже оглядатися на браму, оступаючись, лагодився послати гінців за рештою бойової дружини, а то й сховатися за стінами міцно укріпленого дитинця.

І саме в ту мить насторожене вухо його вловило чийсь відчайдушно благаючий голос:

— Стійте! Стійте! Та схаменіться ж!

(Далі буде)

LESYA UKRAINKA

Lesya Ukrainka is the nom de plume of Ukraine's greatest poetess, Larysa Kosach, one of the leading figures in modern Ukrainian literature. Second only to our great literary master Taras Shevchenko, her geniality produced masterpieces in poetry and drama.

This year Ukrainians throughout the free world, commemorate the 50th anniversary of her tragic and untimely death at the age of forty two. During her life Lesya Ukrainka waged a losing battle with tuberculosis which took her to sanatoriums and health resorts in the Carpathian and the Caucasian Mountains, Crimea, Italy, and Egypt. Her indomitable will carried her through these hardships, and as she lost strength in her body she gained it in spirit and creativity.

Lesya Ukrainka was imbued with love for her land and people at a very tender age. Her mother, a noted folklorist who wrote under the name of Olena Pchilka, exerted every effort to influence and interest her daughter in the pressing social problems of the day and the position of Ukraine under Russian domination. She learned that Ukraine must fight for freedom and independence, and must be prepared to do so by developing her culture. When Lesya Ukrainka began to show literary inclinations, her mother guided her development in this field. At the early age of twelve, her first independent poem „Hope" began with the phrase, "Neither fate nor liberty can I call my own — To me there's naught remains but hope alone". At the age of thirteen, together with her brother Mychailo, Lesya translated into Ukrainian, Gogol's "Vechernetsi". The translation was published in Lwiw in 1885.

The poetess was given a good education with

Lesya Ukrainka

SPRING'S VICTORY

My heart for many a day refused to yield to spring,
Declined to lend an ear to her appeal;
I feared the magic of her mystic blandishing;
Against her spell my heart I tried to steel.

„Nay, call thou not to me, O Spring!" I said to her,
„Thy charms and thy enchantments are in vain.
What care I for thy beauties, joyous, bright, and [clear,
When my sad heart is filled with grief and pain?"

But spring continued calling loud: „Hear me, my [child!
All things pay homage to me as their queen.
No more the gloomy wood remembers winter wild,
But decks itself anew in garments green.

"The black cloud with its thunderbolts to me [responds,
The lightning lights all heaven with its sheen,
The dark earth robes itself with hosts of tiny [fronds,
All things submit to me as to their queen.

"Then let that burdened heart of thine once more [revive,
Let it again my joyous song repeat,
For it must surely sense that nature is alive;
Thy heart is not yet numb — I hear it beat."

A quiet whisper came: "Put thou no faith in [spring!"
The warning failed before spring's witchery;
My former dreams awoke, my heart began to sing:
"O spring, O spring, thine is the victory!"

Translated by Percival Cundy, "Spirit of Flame" published by Ukrainian National Women's League of America

particular emphasis on the study of modern European languages. Having a good knowledge of Ukrainian, Russian, German, French, Italian, Latin, English, Greek and Spanish, she read and knew the works of the other Ukrainian authors, and was also familiar with such writers as Goethe, Schiller, Victor Hugo and Lord Byron. Isolated from the world through years of illness, Lesya was obliged to live in a literary atmosphere with books as her chief friends. Except during the winters and long trips necessary for medical treatment, Lesya lived most of the time in Kiev. During a period of relief from suffering, she married K. M. Kvitka in 1907, but the disease soon came on again, then — even the climate in Egypt ceased to have a favorable effect upon her. Truly it was her iron will that kept her alive allowing her to accomplish so much in so short a lifetime.

In later years, Lesya Ukrainka's works show a preference for exotic and literary subjects, and despite her physical isolation she was not isolated in mind and thought. There were moments of disillusionment and of weakness but more and more she found herself and expressed her desires to be useful to her country in whatever way possible. She never wavered in her words of hope and consolation and the very titles of such poems as „Contra Spem Spero", (Hope Against Hope), showed the confidence she had, that right would finally conquer, and this is referred to the fate of her people as well as her own physical condition. In her lyrics, she says, "I smile though tears are in my eyes", and that "I am planting flowers on the frosty ground", and "I am rolling a heavy stone up a steep mountain". Her inspiration, and determination gave her a strong belief that "her people's spring is not far away".

Her lyrics and epic poetry have been grouped into several collections, among them Starry Heaven, Melodies, Moments, Spring in Egypt, and many others including Seven Strings which was dedicated to her uncle Mychailo Drohomaniw, who had a strong influence on her. Much of her fame rests upon the dramatic poems and poetic dramas in blank verse, as Cassandra, Martianus the Advocate, The Noblewoman, and others. In some she reveals a tormented woman's soul, and in other instances a fighter for a better destiny.

The poetess's works increased in brilliancy during the closing and most trying years of her life. In June 1911, she produced one of her masterpieces, a fairy drama in three acts, "Lisova Pisnya". Critics have found this play an outstanding creation, not only of Ukrainian literature, but of the world's literature. It has already been compared with the similar works of Maeterlinck and Hauptmann, and has emerged from the comparison with honor. Other critics suggest its affinity with Shakespeare's Midsummer Night's Dream".

Lesya Ukrainka drew her inspiration from the ancient world, from the Bible, from the efforts of the early Christians to maintain themselves against the power of pagan Rome, from the struggles of the Scots under Robert Bruce to free themselves from the power of the English King. In almost everyone of these creations, she dealt with some aspect of the life of an enslaved nation struggling to protect its ideals and its material existence against the encroachments of a stronger power. Many of her themes were taken from Hebrew, Egyptian, Greek and Roman incidents, but in reading them Ukrainians understand that they definitely refer to similar episodes in their own history. The foreign themes were not only a clever attempt to escape the Russian censor, but also a definite declaration of emancipation of the Ukrainian spirit from the dependence upon the literary standards, practices and conventions that had been borrowed from the masters of the land.

The last of her great poetic conceptions "Orhia" was published in the year of her death, 1913. The action takes place in Corinth during the period of the Roman domination of Greece. The writer manifestly intended her readers to substitute Russia for Rome and Ukraine for Corinth, and so to perceive their own situation in the present in which they were living. On this gloomy and sombre note Lesya Ukrainka was compelled by death to break off her creative work in the midst of its finest flowering.

Lesya Ukrainka has been recognized as one of the great masters of the Ukrainian language. She also introduced a new psychological attitude of fresh forms as well as ideas in her people's literature, and she won many imitators for this style of writing. The universality of her themes made her more than the poet of a passing era. All her desire for the cosmopolitan never led her away from her native land. Ukraine found in her a devoted patriot and a great understanding soul. The main ideological content of her poetry bears a message for the entire world: "not to look backwards, never to lose heart, incessantly to keep on fighting, and never to doubt eventual victory". This fighting spirit was highly commended by Ivan Franko who stated that, "her bold vigorous courage made her an outstanding leader among the contemporary writers of Ukraine".

Klaudia

LESYA UKRAINKA COMMEMORATED IN ITALY

On the occasion of the 50th anniversary of the death of Lesya Ukrainka and 60th anniversary of her convalescent stay in San Remo, Italy, the Ukrainian Free Academy of Sciences, Incor., of Canada (UVAN), presented this capital of the Italian Riviera with books, oleoprints and a portrait in oil of the poetess, painted by Prof. Kateryna Antonovich of Winnipeg, Man. The ceremony took place in San Remo on August 21, 1963, when Prof. J. B. Rudnyckyj, on behalf of the Academy, personally presented the commemorative items. The photo above portrays the moment of the presentation. On the left side, Dr. Mario Massobrio, president of International Cultural Relations and Tourism of San Remo, on the right, Prof. Rudnyckyj patterning the hanging of the presented material. This gesture of UVAN was highly appreciated by the authorities of the city of San Remo and the Italian Press which extensively covered the event in their newspapers.

Lesya Ukrainka

REMINDER TO A FRIEND

My friend, who knows how soon we may resume
Those ardent talks of ours which had no end;
No matter — while my soul's still 'neath their spell
Lest you forget, these somber thoughts I send.

You will recall the garden, and the porch,
The hovering stars, the summer night unstirred,
Our conversations, songs, and then at last,
The swiftly uttered, desperate, burning word.

I've no regrets that I to you recall
That outburst of a hatred which I feel.
What then! Can one alone feel bitter hate
Who all through life has ne'er known love's appeal?

When one thinks on the savage punishments
Inflicted on all champions of the truth,
Why should not one in anger clench the fist
And feel a thirst for vengeance without ruth?

No, I regret that this impulse seems dead,
As all else in our slavish souls doth die.
Ah, maybe, life would not seem so debased
If this same flame of hate could yet burn high!

An amiable mildness, look serene,
Patrician calm —all these beseem us not.
What can a slave degraded hope to do
When he should read his lord a lesson hot?

Yes, we are slaves ,none worse are there on earth!
The Fellahs, Pariahs, know no fate so dire,
For they have common sense, keep their thoughts [close,
While in us lives unquenched the Titan's fire!

Yes ,we are paralytics with bright eyes,
In spirit wealthy, but in strength there's dearth.
Behind our shoulders we feel eagles' wings
While still our feet are fettered to the earth.

Our land we dare not even call our own;
All opens for us with a jailor's key;
We, ragged captivites, ne'er can proudly say:
"This is our home, our temple, which ye see."

Our folk is like an infant blind from birth
With eyes from which it ne'er had any use;
It goes through fire and water for its foes,
Gives up its leaders to the hangman's noose.

Our courage is like sword once stained with blood,
Which in its sheath now lies devoured by rust;
Whose hand, impelled by love, will draw it forth
Before that once proud blade becomes mere dust?

Though we be captives, mercenary slaves,
Dishonored, lost to shame — suppose it true!
O tell me, who were those brave fighting-men
Whom Spartacus beneath his standard drew?

Translated by Percival Cundy, "spirit of Flame" published by Ukrainian National Women's League of America

ВІДДІЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

ГОРОБИНА

Горобина
Край тину
Вся палає, мов жар.
Лине
Ключ журавлиний,
Їй гука з-понад хмар:

— Їде зима за гаями,
Змерзнуть віти твої.
Полетімо із нами
В дальні, теплі краї.

Горобина кива їм:
— Не зовіть, журавлі,
Бо тепліше немає,
Ніж на рідній землі.

Вся стоїть пурпурова,
Ніби жде у дворі,
Поки шалі пухові
Принесуть снігурі.

Микола Лисич

Оксана Соловей

ПАРАСОЛЬКА

Ох, як душно, як припікає сонечко! Гладка жаба-ропуха, що вмостилася на шапці величезного гриба позіхнула й потягнулася. Вона поволі розтулила важкі повіки, глипнула пукатими очима довкола, заплющилася і ще раз позіхнула. Вона розмарніла від спеки й хотіла спати. Треба десь розшукати холодок, — думала жаба, — в холодку добре спиться, на осонні занадто гаряче. І жаба швиденько закліпала очима, бо соняшне проміння лоскотало повіки й заважало дивитися.

Кліп-кліп, кліп-кліп! От тобі й маєш! Ніде поблизу холодку не було. Скільки оком кинь — кволо хилять ся тоненькі стеблинки лугових трав і просять пити. Під ними не сховаєшся. Жаба зідхнула; може поплигати трохи далі стежкою

та подивитися, що там? Їй зовсім не хотілося ворушитися, але спека дошкуляла і треба було рятуватися. Гладка ропуха статечно зіслизнула з величезного гриба. Кліп-кліп, кліп-кліп! ще раз на останок озирнулася жаба, перед тим, як повернути до стежки. О! як я раніше про це не подумала! Жаба так зраділа, що навіть забула кліпнути. Під білою шапкою величезного гриба темнів холодок. От добре! Так близько і таке хороше місце! Ропуха проворненько підсунулася до самої ніжки гриба і заледве встигла підібгати під себе лапи, як сон склепив їй очі. Міцно й солодко заснула жаба.

А тим часом парубійко-вітер вихопився із-за сусіднього лісу, та як не подме з усієї сили, аж трави поприлягали до землі. Він, бач, заговорився десь за виноколом з молодими житами, пропустував серед них

до полудня, а тепер спохватився, що робота не зроблена, та взяв надолужувати. І в один кінець неба шугає і в другий. Ви збирує деякі не були хмарки, зганяє докупи, пробує ними сонце заступити. Та так ними шарпає, так крутить, що у хмарок, аж дух перехопило. Почали вони з переляку спотикатися одна об одну, такого грому наробили — страх! А тоді як заплачуть, як заплачуть!.. Хмарки завжди переляк дощем виливають.

Кап-кап, кап-кап!—рясно лопотить на луках. Кап-кап, кап-кап, торохкотять краплини по широкій грибовій шапці. А під шапкою спокійнісінько спить жаба-ропуха: хай собі хлюпотить навколо, тут сухо й затишно.

Зате в маленького сірого горобчика крильця зовсім вимокли. Він уже не може весело пурхати. Жалібно писнувши, горобчик сів посеред стежки і приглядається — може знайде яку схованку. Он там біліє гриб, та ще й великий! Мерщій під нього. Ой! горобчик угледів сонну ропуху, і його полохливе серце від несподіванки закалатало в грудях. О, та це ж тільки пані-жаба! Упізнав горобчик давню знайому, коли трохи заспокоївся. Я чемненько попрошу в неї дозволу стати з іншого боку. І він запищав тоненьким голоском:

„Пані-жабо, чи можна мені сховатися від дощу під вашим грибом? У мене зовсім вимокли крила".

Ропуха навіть не ворухнулася. Їй саме снився хороший-прехороший сон і вона не чула ні рясної зливи, ні тоненького гороб'ячого писку. Тоді горобчик —обережненько

КОНЦЕРТ МОЛОДШОГО СУМК ІМ. І. МАЗЕПИ, В ДАВФИН, МАН.

Поважне число відділів Союзу Українок Канади займаються організуванням Молодших відділів СУМК, підготовляючи їх до членства в організації дорослої молоді СУМК. Програмою праці, плянуванням поектів займаються спеціяльно вибрані референтки.

Молодший відділ СУМК в Давфині зорганізовано 28 грудня 1962 р. Керівничкою його була пані Марія Білоус і півріччна діяльність, на закінчення сезону виказала дійсно корисну, громадсько виховальну працю над молоддю, що є таким важливим у наших часах.

В неділю, 26 травня, 1963 р. відбувся виступ молоді у формі концерту. Підготовкою до концертових точок занялись пані: Марія Білоус, керівничка, Євгенія Чайковська, Марія Андрейчук, голова відділу Союзу Українок Канади. Навчанням нарідних танків для виступу зайнявся п. Петро Чайковський. Концерт відбувся в Українськім Народнім Домі.

Програма: вступне слово виголосила сумківка — Олеся Ситник. Діти гуртом відспівали сумківський гимн — „Сумківці, сумківці", деклямація — „СУМК" — Савеля Ситник, спів — „Гей школярики-соколики", танець — „Гопак колом" — Даруся Бучій і Линда Ковальчук, декл. „Нема шкоди" — Катруся Ковальчук, гуртова деклям. „Ми всі діти українські — Соломея Склепович, Маруся Бойчук, Ірина Батюк, спів — „Що будемо їсти", танець — „Вільний гуцул" — Еміль Керелюк, декл. — „Школярська коломийка" — Е. Керелюк, декл. — „Розмова в городі" (хлопці): Роман Чорнобай, Богдан Бучій, Роман Батюк, Давид Керелюк. Танець — тереса Ковальчук. Промова — о. М. Олесюк. Пісня — „Чом, чом земле моя", декл. „Рідний край" Євгенія Ґорчинська, танець — „Козачок" — Галина Олесюк. Збірна декл. (дівчатка) „Молитва української дівчинки" — Маруся Бойчук. Орися Підлипна, Петруся Чорнобай, пісня трійо „Бігло" — Галина Олесюк, Олеся і Савеля Ситник, танець „Запорожський герць" — Еміль і Давик Кирилюки, вправи до пісні „Гей, там на горі Січ іде". Кінцеве слово голови жін. т-ва пані М. Андрейчук. Сумківський клич і „Ще не вмерла Україна" закінчували концертову програму.

Гості учасники заповнили залю, виступи дітей були дуже гарні і програма була цікава. Дальше півріччя праці почалось з осіннім сезоном.

Заряд Молодшого СУМК — Олеся Ситник — провідниця, Еміль Керелюк, заступник, Лідія Ковальчук — секретарка, Галина Олесюк — касирка. Інші діти входять в різні комітети. Керівничка пані Марія Білоус. Всеч. о. М. Олесюк — капелян. Інші членки відділу Союзу входять до комітету.

Н. К.

примостився під грибовою шапкою, оддалік від жаби і заходився дзьобиком розправляти мокрі пір'їнки.

Хляп-хляп-хляп! наближалися кроки. Хляп-хляп-хляп! поспішали вони стежкою в напрямку до людського житла. То повертався додому чоловік, якого дощ застукав посеред луків. Одежа на чоловікові промокла наскрізь і поприлипала до тіла. Але чоловік був веселої вдачі і тим не журився. Він навіть мугикав пісеньку. Хляп-хляп! хляп-хляп! Раптом пісенька увірвалася. „Оце так-так!" — вигукнув чоловік. Він саме помітив над стежкою величезного гриба, під яким безтурботно перечікували нагоду горобчик та жаба. „Чому б і мені не ховатися від дощу під отакою шапкою?" І чоловік, як тільки повернувся додому, заходився майструвати для себе парасольку.

БДЖОЛИ І ТРУТЕНЬ

У саду на вишні
Розцвілися гілки.
І летять до вишні
Працьовиті бджілки.
Треба їм у вулик
Меду наносити,
Щоб було зимою
Бджілкам чим прожити.

Трутень працювати
Не хотів нізащо,
Жив чужим він медом, —
Отаке ледащо!
Все кудись од гурту
Поспішав залізти...
Не хотів трудитись,
То не буде й їсти,
Бо робочі бджоли
Всі зійшлись на тому:
Вигнати неробу
Геть із свого дому!

О. Журлива.

ДОНЯ НЕВЕЛИЧКА

Є на нашій вулиці
Дівчина в косичках,
Мазана-розмазана
Тоня-вередничка.

Одягає Тонечку
Сьомий рік сестричка,
Бо вона у матінки —
Доня невеличка.

Тоня не озуе
Зроду черевичка.
Мама каже: „Навчиться,
Доня — невеличка".

Не помиє рученьки
І не вмиє личка.
Мама каже: „Виросте...
Доня — невеличка".

Сяде їсти — бгикає.
Мама каже: „Звичка.
Згодом переміниться,
Доня — невеличка".

А сусіди кажуть:
„Ох і ледащиця!...
Ну яка ж ти будеш
Мамі помічниця?"

П. Сиченко

РІЧНІ ЗВІТИ ВІДДІЛІВ

ЕДМОНТОН, АЛТА.
Відділ при Катедрі

Річні збори відбулися 18-го листопада, 1962.

Звіт голови відділу й голов різних комітетів виказали велику працю членок за рік 1962. За цей час відбулося 12 місячних зборів.

Праця у відділі поділена на різні комітети. На кожних зборах присвячено від 15 до 20 хвилин на освітню працю. Приготовлено 16 святочних обідів і бенкетів, відбулося 15 чайних прийнять і перекусок з різних ногод; 15 весільних вечер, 11 похоронних обідів; один громадський пікнік; переведено весільну мистецьку виставку разом з пров. екзек. на Алберту; передано два дні продаж печива і перекуски на маркеті, і один тиждень продаж печива і перекуски під час „Едмонтонського Ексебишон", відбулося три концерти і показ фільми з подорожі на Україну. Товариство улаштувало три вечерки в честь добр. і прот. о. Фиків, прот. о. і добр. Т. Ковалишина і поетки Ганни Черінь; пожертвували дохід з недільного обіду під час пров. з'їзду СУС для Інституту св. Івана. Голова була делеґаткою на Конгрес КУК до Вінніпеґу, на пров. з'їзді СУК; на окружний в Смокі Лейк і на посвячення церкви в Калмар. Наш відділ взяв участь в карнавалі-базарі.

У відділі є 224 членок. В товаристві є 11 почесних членок.

За рік 1962, загальний прихід був — $28,943.76. На фонд нової авдиторії, передано — $12,003.29, до церковної каси — $2,876.00, Катедрі в Вінніпеґу — $50.00, Колегії св. Андрея в Вінніпеґу — $600.00, організаційного фонду СУК — $100.00, Інституту св. Івана — $200.00, бібліотеки до Інституту св. Івана — $25.00, бібліотеки при Албертійськім університеті — $50.00, Білого Хреста — $50.00, Добродійне Товариство — 7.00, стипендійний фонд СУК, — 45.00, Молодший Відділ СУМК, — 142.25, видавничий фонд СУК, — 115.50, виставку Архипенка, — 25.00, Укр. Національну Раду — 25.00, Фонд Рака — 107.65, комітет радіо передач — 40.00, пресовий фонд „Променя" — 171.00, меблі до резиденції Владики Андрея — 156.40, Памятник до Товариства Піонерів — 25.00, прикрасу церкви — 37.95.

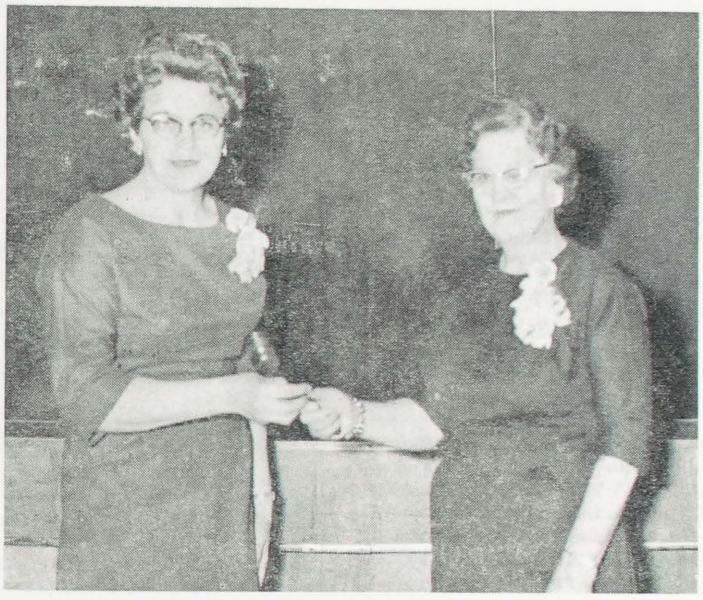

Пані С. Гриник — зправа, уступивша голова передає головство нововибраній голові, пані А. Скубі у відділі при Катедрі св. Івана в Едмонтоні

При відділі знаходяться слідуючі комітети, які опікуються справами виховними, освітними й інш. Української школи — учнів вчащало поверх 100, Садочок — 20 дітей, Молодший відділ СУМК — 34, комітет культ.-освітній — 20 хвилинна програма на кожних зборах, школа танків — 83 учнів, церковний комітет, добродійний комітет, відвідування хворих, соціяльний комітет, комітет фундації Н. Кобринської, журнала „Промінь", комітет членства, ювілейний комітет, маєткових господинь, радіо-передачі, архіву й бібліотеки. Репрезентація відділу — Льокальна Жіноча Рада — М. Лазарук.

Союз Національности — А. Чорна, Домашної оборони — Ґ. Яремчук.

Заряд т-ва на рік — 1963 — голова — А. Скуба, уст. гол. — С. Гриник, 1 заст. голови — М. Самоїл, 2 заст. гол. — К. Кругляк, 3 заст. гол. — А. Особа, 4 заст. гол. — Р. Кей, 5. заст. гол. — добр. Ковалишин, рекор. секретарка — Леся Івасюк, заст. секр. — Ольга Ганочко, кор. секр. — М. Лазарук, касирка — Р. Колісняк, контрольна комісія — М. Гнатюк, Н. Базюк і Л. Ґреґорі.

Ґолови комітетів: укр. школи — М. Кириченко, садочка — В. Шевчук, укр. танків — М. Лазарук, церковний — Т. Лазарович, соціяльний — В. Маланчук, мол. відділ СУМК — М. Мельничук, освітній — Р. Ґовда, добродійний — Л. Ґреґорі, членський — М. Фербей, журнала „Промінь" — Е. Верхомин, бібліотекарка — А. Костів, архіву — М. Гавриш, відвідин хворих — М. Солован, видавничий фонд — М. Михайлишин, Льокальна Рада жінок — М. Лазарук і М. Гнатюк. Союз національностей — А. Чорна, Домашня оборона — Е. Яремчук, Білого Хреста — М. Солован, Ради Громадянства — Е. Репка, оселя Барвінок — М. Мельничук і М. Купченко. Радіо передача — С. Василишин, маєткові господині — А. Янішевська і В. Ґрабарчук.

Леся Івасюк, секр.

ФОРТ ВІЛЛІЯМ, ОНТ.
Відділ ім. О. Басарабової

Річні збори т-ва вдбулися 2-го грудня 1962 р. в залі т-ва Просвіти. Членки заряду здали звіти з річної діяльности. За рік відбулось 4 місячних зборів і 4 засідань заряду. Заходами товариства улаштовано академію в память О. Басараб, три

вечері для комерсантів, двоє пущень для т-ва Просвіти (спільно). Помагали з вечерою для „Взаїмної Помочі" і у пікніку КУК. Улаштували базар, брали участь у святкуванні 20-ліття КУК, та у святах з відділом Доньки України у роковинах О. Кобилянської. Вечеря в Лона Дун у 37-му річницю відділу. Т-во покупило для Просвіти деякі господарські прибори на посуд. Крім того членки відділу помагають у ріжних імпрезах, як обіди, базарі, чаї при УГПЦеркві св. Благовіщення. Приходи 1962 р. — $596.57, розходи $325.09, в касі осталось $270.48.

Заряд т-ва на 1963 рік — пані: А. Ландяк — уст. голова, Р. Баран — голова, Г. Лилик — заст. голови, М. Грицишин — рек. секретарка, О. Новак — касієрка, С. Павчук — фінанс. секретарка. Контрольна комісія — А. Віктова, К. Грицак. Господині — А. Ґриф, А. Вирстюк (старша) Н. Паланиця. Опікуни хворих — А. Ландяк, А. Дмінес. Ґардеробщиця — Балабан. Представниці до КУК — Р. Баран і Р. Андрус.

М. Грицишин, секретарка

САСКАТУН, САСК.
Відділ ім. О. Кобилянської

Річні збори відділу відбулися 2-го грудня, 1962 р. Звіти заряду і комітетів виказали, що минулий рік був успішний. Того року в громаді йшла праця при будові нової авдиторії. Голова, пані Р. Драган входила до будівельного комітету і очолювала комітети жіночого т-ва, завданням яких було уплянувати і доглянути викінчення їдальні, кухні й інше. Т-во зобовязалося умеблювати канцелярію для священика.

Протягом року відбулось 7 місячних зборів і 6 засідань заряду. До т-во вписалось 10 нових членок. Праця в кружках велась успішно під проводом провідниць: А. Янів, П. Турецька, М. Дорош, М. Залещук, А. Клапоущак, Г. Новосад. Кружки звертали більшу увагу на освітню і добродійну працю.

Протягом року т-во приготовило 24 обіди: Святу Вечерю, Спільне Святчене, Храмовий обід, обід на відкриття нової авдиторії, бенкет з нагоди посвячення площі на Інститут П. Могили, вечеря під час візитації Митр. Іларіона, бенкет для відділу СУМК., обід для Ministerial Association, вечеря для аматорів з Ріджайни заходом відділу ТУС., 9 весільних вечер, 5 похоронних обідів і один поминальний. Обідами займались кружки по черзі при допомозі головної господині пані М. Пігач.

Членки провадили продаж перекусок і обідів під час ексибишон при їдальні через один тиждень. Один тиждень „Піонера" членки приготовляли страви, щоб допомогти відділові СУМК. у їхнім проекті. Членки приготовили українські страви для 300 гостей для вечері заходом "University International Students" і для базару заходами "Association Retarded Children". Членки також занялися щедрівкою, помагали в коляді для церкви, пані М. Ткачук і пані Г. Максимюк керують церковним хором, членки навчають в недільній школі, беруть участь в базарах, у продажі білетів на Інститут П. Могили і пров. з'їздах СУС. Кружок молодших жінок приготовив сніданок для дітей недільної школи після Св. Причастя і Різдвяні дарунки на 130 дітей на св. Миколая. Т-во улаштувало 5 чайних прийнять: Великодній чай і продаж писанок та печива, чай для учасників пров. з'їзду ТУС., Різдвяний чай і продаж вишивок, печива та страв. Т-во зарядило виступ пані Г. Максимюк на телевізії, де вона говорила про українські народні звичаї.

Т-во мало освітні програми з доповідями: про організацію Союзу Українок Канади, свято Українських Героїнь, відбуто академію Т. Шевченка, 35-ліття СУК., висвітлення фільму з України — пані Д. Яндової. Т-во придбало Різдвяних привітань і з нагоди 35-ття Союзу на 100 дол. Членки комітету працювали над придбанням нових передплатників журнала „Промінь".

Т-во приготовило перекусок на 5 оказій, чаю членства, учасників пров. з'їзду Саскачеванської Жіночої Ради, церковного перепису, на збори, під час дводенного базару і пущення, улаштувало 3 соціяльних бінго і продаж печива. Відбувся курс українського вишивання й писання писанок і виставка викінчених вишивок з курсу, продаж писанок перед Великоднем, розігравка вишивки та збірка вишивок для контесту під час „Ексебишон". Комітет відвідував хворих у шпиталях. Т-во опікується пацієнтами в шпиталях для умово-хворих у Норт Бетлфорд. Церковний комітет дбав про прикрасу церкви та виконував іншу потрібну там працю. До недільної школи учащало поверх 100 дітей, до української — 70. Кружок молодих жінок започаткував кляси під час недільних Богослужень для малих дітей, що ще замалі до недільної школи. Т-во закупило посуду на 150 осіб для залі, під церквою а на 400 осіб для автиторії.

Відділ має представниць до різних організацій міста Саскатуну. Членки помагали в клініці Червоного Хреста а 6 членок брали участь у збірковій кампанії. Відділ мав 4 предст. до Комітету Українок Канади.

Пожертви — для устаткування кухні в авдиторії — $5,914.50, для канцелярії авдиторії — $1,198.80. На Інститут Могили — $300.00, Колегію св. Андрея — $100.00, прес. фонд „Променя" — $62.00. Загальний прихід за рік $12,714.62.

По закінченні річних зборів т-во вручило уступаючій голові пані Р. Драґан почесне членство у Саскатунській Жіночій Раді за її працю у відділі через минулих 4 роки.

Заряд відділу на 1963-тій рік: уступаюча голова — Р. Драґан, голови — Е. Табашнюк, Г. Максимюк, М. Баєр, Е. Залящук, (кожна на 3 місяці через рік), заст. голови — А. Клапоущак, А. Янів, М. Ґарбуз, рекор. секр. — добр. С. Сенишин, кор. секр. — добр. Л. Боднарчук, прес. секр. — М. Мадюк, касієрка — В. Залещук. Провідниці кружків — А. Янів, М. Дорош, Марія Залещук, К. Костинюк, М. Сорока.

Комітети: журнала „Промінь" і фонд. Н. К. — М. Дорош — голова, чайних прийнять — А. Буряник — голова, церковний (сестрищь) — С. Ґрещук, відвідин хворих — С. Завадюк, голова.

Референтки — Освітно-виховавча — С. Стратійчук, садочка — А. Клапоущак, мистецтва — В. Ференюк, перекусок — С. Завадюк, бібліотеки — М. Дорош, обідів — М. Пігач, кухонного майна — К. Катеринич.

Представниці — Комітету рідної школи — А. Папіш, М. Доктор, К. Бартко. До Над. Ради СУМК — Ю. Михайленко, С. Стодола, А. Янів. Червоного Хреста — К. Свик. Жіночої Ради — Р. Драган. Комітету Українок Канади — Г. Гнатишин. "Travellers Aid" — С. Стодола.

Контр. комісія — Г. Максимюк, М. Бурак, Р. Котелко.

К. Бартко, рек. секр.

НОВИНКИ З ВІДДІЛУ ІМ. ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ У ВОЛЕЇ, Б. К.

На світлині учні недільної школи зі своїми учителями та настоятелем Всеч. о. П. Блажуком і добродійкою. Учительки: пані Одарка Боярчук і Марія Антонішка, паночки: Глорія Найдеш, Ліда Яблонська. Не було присутніх учительок: п-ні Ольги Чорної і панночок Марії Бонар і М. Боднар.

В неділю, 23-го червня, 1963 року, заходами жін. т-ва було влаштоване чайне прийняття для учнів з нагоди закінчення рідної й недільної школи. Після цього було вручення нагородних свідоцтв для приявних учнів, що протягом річного сезону навчалися в рідній і недільній школі. Тут слідує погратулювати тим родичам, що були свідомими, зглядно своїм обов'язкам і присилали своїх дітей до науки рідної й недільної школи. А всім учням належить щире признання за їх пильну старанність в науці, що протягом року вчащали до школи. Крім цього учні були завжди активними у підготовці до концертових виступів, приходили на проби. Протягом року дали цілий ряд успішних концертів з нагоди релігійних і національних свят, а саме: Свято Книжки, Листопадовий Зрив, Миколаївське і Різдвяне свято, роковини Шевченка, День Матері і День Батька.

Належить вдячність і для учителів під проводом Всеч. о. Настоятеля П. Блажука з Добр. Учительками були цього року пані: О. Боярчук, О. Чорна, М. Антонішка, М. Боднар, Ґ. Найдеш, Л. Яблонська і М. Бонар. Інструктор українських танків В. Блажук. Багато опіки і праці доклав шкільний Комітет в особах п. Петра Арійчука і пань: Марії Сташин та Анни Бабяк і наше жіноче товариство під проводом пані Надії Боярчук, що постійно піклуються молоддю.

В неділю 28-го липня цього року жіноче т-во влаштувало чайне прийняття для членів і прихильників Української Православної Громади в Волей. Чайне прийняття відбулося на подвір'ї п-ва В. Бонарів в Нютон. На імпрезу прибула пані Д. Мастюк, голова провінційної Екзекутиви С.У.К. на Британську Колюмбію. Пані Надія Боярчук представила приявним пані Д. Мастюк і попросила до слова. Шановна прелегентка, яка була присутня на величавому З'їзді Союзу Українців Самостійників, що відбувся в м. липні ц. р. у Вінніпегу і поділилася з присутніми, своїми враженнями про величавий З'їзд Союзу Українців Самостійників. Після цього виголосила досить обширну і цікаву доповідь на тему: „Всеканадійський З'їзд Союзу Українців Самостійників". Шановна доповідачка зясувала цілий ряд назрілих питань під сучасну пору, що являються головними чинниками під прапором Української Культури, а найголовнішим кличем і національним гаслом нас українців має бути „За збереження української матірної мови, як головного пульсу на ґрунті дальшого життя і міцного існування української культури серед великої збірноти українців на терені великої держави Канади.

Правди не має де діти, вина спадає таки на родичів і то тих, що до цього часу ніяк не оправдали себе відносно своїх сумлінних обов'язків супроти своїх нащадків, бо з якоїсь причини в багатьох українських домах, українська мова викреслена і вже не існує на деннім порядку.

Після цікавої доповіді, пані Д. Мастюк, слідували дотичні дискусії на тему української мови, у цих дискусіях брали участь: Всеч. о. П. Блажук, п. Т. Грінченко, пані М. Москалюк і Н. Боярчук. Дай Боже, щоб кожного щирого українця висказане слово сталося правдивим ділом і увійшло в силу й життя в наших, українських, релігійно-національних установах, як виховавчих інституціях.

В кінці програми пані Н. Боярчук щиро й тепло подякувала пані Д. Мастюк, що прибула на запрошення і сказала таку сильну доповід та поділилася враженнями про величавий З'їзд Українців Самостійників. На заклик пані Боярчук переведено збірку з чого частинно грошей в сумі 5 дол. призначається на видавничій фонд „Променя".

З НАГОДИ ІМЕНИН

В день Петра і Павла громада св. Тройці у Летбридж, Алта. вшанувала свого настоятеля Всеч. о. Зміївського і дяка Павла Корнійчука з днем іменин. Гостинне прийняття відбулось в резиденції священика і ним зайнялось жіноцтво при церкві. Вітав іменинників в імені громади п. В. Гудима, протидиякон Р. Юрченко, і п. І. Новодворський. Всеч. о. Зміївський та п. Корнійчук зложили подяку громадянам за прийняття. Кожний з промовців мав обширне слово, де крім привітань підкреслював завдання громадської праці та інші актуальні питання.

З пожертв, що зложили гості на народні цілі призначено 5 дол. на прес фонд журнала.

А. Ткаченко

ВІДЗНАЧЕННЯ ЗА ГРОМАДСЬКУ ПРАЦЮ
Едмонтон, Алта.

На фото стоять: Зліва направо пані: ВікторіяШевчук, Оля Мороз, Мирося Дікур, Михайлина Будник, Леся Милн, Марія Марчишин, Галя Оробко (дочка пані Будник) Марія Самоіл, Флоренс Шевчук і пані Сорхан.

Минулої весни жіночий комітет при Інституті св. Івана вшанував пані Михайлину Будник за її довголітню працю у жіночому товаристві при Катедрі св. Івана.

Пані Будник стала членкою Інституту М. Грушевського 1926 року і постійно помагала, щоб збагатити і зміцнити ролю Інституту. Коли Інститут ім. М. Грушевського прибрав імя Св. Івана, пані Будник зістала вибрана головою Жіночого Комітету і працювала в різних ділянках від часу його заснування. В цей час вона є референткою каплиці і членкою дирекції. Жіночий Комітет, як також дирекція Інституту оцінює її многосторонню працю. Крім того пані Будник постійно працює від 1929 р. в жіночім товаристві при Катедрі Св. Івана. В протягу того часу вона була на різних екзекутивних позиціях і трьома опадами була головою — разом вісім років. Скінчивши свою каденцію, як одна з заступниць голов СУК., тепер є в пров. екзекутиві. Вповні пані Будник активно працювала тридцять чотири роки.

Жіночий комітет Інституту Св. Івана, висловив свою пошану на цім привітанні і вручив їй срібну чашу, повну червоних рож.

Мирося Р. Дікур

ІМПРЕЗА В КОРИСТЬ ЖУРНАЛА
Відділ ім. Барвінок в Ошаві

Оцінюючи завдання журнала „Промінь", членки відділу улаштували в м. червні чайне прийняття. В програму входила головна промова пані Орисі Сушко з Гемилтону, референтки журнала при пров. екзекутиві Союзу у Східній Канаді.

У просторій залі стояв гарно удекорований вишиваним обрусом, свічками, квітами та примірниками журнала, головний стіл.

Чай відкрила заст. голови, пані М. Ґонта. Вона привітала гостей і членок, а зокрема гостю пані О. Сушко. Чай наливали бувші голови відділу пані: Оля Куць, Марія Семенюк, Вікторія Масієвич і М. Гонта, заст. голови.

Після чайної гостини слідувала промова пані Орисі Сушко. Вона, у своїм обширнім слові зясувала причини, чому сторінку в „Українськім Голосі" була потреба перетворити на самостійний журнал Союзу Українок Канади. Між іншим, пані Сушко піднесла значення друкованого слова, а ще більше потребу читання свого журнала та наші завдання поширювати журнал, якого зміст є такий цінний і цікавий.

Добр. Лучак зложила подяку пані Сушко і за її труди вручила їй скромний дарунок. Присутні гості зложили в користь журнала 25 дол. Комітет, який зайнявся чаєм складався з пань: Олени Плішки і Анни Дутчак.

Анна Дутчак

ІМПРЕЗА В ПАМЯТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Ґримсбі, Онт.

Кожного року відділ ім. Кн. Ольги вшановує визначних жінок України. Цього року відділ відзначив 50-ліття смерти Лесі Українки. В той самий час відбулась виставка українських нардоніх вишивок. Комітет народного мистецтва складався з пань: Є. Степанові, Д. Гончар, Ю. Стефин і М. Шпитковської. Ціла заля була прикрашена вишивками.

Всеч. о. Панченко відслужив з

цього приводу Панахиду, а програма свята відбулась по обіді. Академічну частину програми відкрила вступним словом пані Теофіля Дяковська, а також по мистецьки прочитала одну з поем Лесі Українки. Пані П. Бойчук відчитала реферат. Пані Степова, пані Мир. Шпитковська відограли на мандолінах вязанку народніх пісень і пісню берізка. Др. і пані Вахна з Торонто висвітлили фільму „Скарби України". Кінцеве слово голови пані В. Кузик закінчувало, хоч і скромну, але добре упорядквану програму. На закінчення членки т-ва приймали гостей чаєм.

П. Бойчук, секр.

ЗОЛОТИЙ ЮВІЛЕЙ П-ВА Н. і В. ПАВЛИШИН

Глеслин, Саск.

П-во Н. і В. Павлишин

Заходом дітей, приятелів і членів УП.Громади в Ґлеслин відбулось 3-го лютого, 1963 р. гостинне прийняття для п-ва Н. і В. Павлишиних з нагоди 50-ліття їх подружжя. О. Настоятель відправив Молебень за здоровя ювілятів і зложив їм привітання. По відправі учасники перейшли до церковної залі де господині приготовили вечерю заходами жіночого т-ва.

В програму вечора входили привіти, що їх зложили: п. В. Чернецький від присутніх гостей, від родини — п. С. Пилипів з Ґудів — зять ювілятів, о. Насоятель, від жін. тов. — пані Р. Савчин, п. К. Левчук — складали привіти та ювілейні подарунки. Словом подяки закінчували ювіляти це своє родинне свято.

Під час „рожевого чаю" (зліва) пані Катерина Мойсюк, зправа пані Анна Момотюк.

РОЖЕВИЙ ЧАЙ У ВИНДЗОР, ОНТЕРІО

Місто Виндсор має прибдане імя як „Місто Рож". Весною, членки відділу Лесі Українки устроїли „рожевий чай", в неділю 16-го червня. В цю пору то дійсно, куди не глянеш, то рожі цвітуть. І так було в нас на залі: рожі прикрашували всі столи, а головно стіл, на якому було виложене ріжне печиво. А що це була неділя, коли-то святкували День Батька, то учасники так гарно приходили родинно і гостились при чайному прийняттю.

Гостей вітала пані Е. Прокопчук — 1-ша заст. голови в товаристві. Чай наливали наші добре заслужені членки: пані — Марія Никифорук, Марія Натишак, Марія Прокопчук і Марія Стах.

Під час цього прийняття, т-во від було розігравку, прихід з якої призначений на Будівельний Фонд нашої нової церкви. Ця розігравка була відмінна тим, що річ, яка розігравалася була таца (трей) з прекрасною вишивкою, вложеною під склом. До того було 6 серветок. Таца чарувала кожного глядача і нема сумніву, що хто держав білет в руках, бажав виграти. На цім місці хочемо щиро подякувати пані Анні Момотюк, що виконала вишивку і подарувала ввесь матеріял і кошт оправи таци.

На знимці бачимо пані Анну Момотюк (зправа) і пані Катерину Мойсюк, як виставляють тацу на розігравку.

Кінцеве слово забрала пані Е. Прокопчук, подякувала голові пані М. Телеґа, яка дуже багато попрацювала над цією імпрезою, щоб був такий успіх. Також дякувала всім членам за кооперацію і що так гарно зійшлися і висловила бажання, що ми повинні частіше устроювати такі прийняття, бо це витворює друж не співжиття в нашій громдаі.

М. К.

Обидвоє п-во Павлишини є активними громадянами, пані Павлишин є членкою жін. т-ва в Ґлеслин, а п. Павлишин в церковній громаді.

Присутня

50-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ПОДРУЖЖЯ

Вінніпеґ, Ман.

Урочисте родинне свято улаштували своїм родичам, п-ву П. Стороканам їх діти — син Михайло Строкан і донька Ольга та приятелі.

Прийняття відбулось в Українськім Народнім Домі 17-го червня, 1963 р. Благословенства ювілятам уділив Всеч. о. Стус. На прийнятті було поважне число місцевих гостей а з позаміста були з Едмонтону, Детройту, Виндзору, Торонто та ближчих місцевостей. Наспіли й телеґрами та привітання від визначних осіб — премієра Л. Пірсона, провід. опозиції Дж. Діфенбейкера, Блажен. Митр. Іларіона, майора міста С. Дзюби, д-ра і пані Я. Слоган, прем, і пані Д. Робліна.

П-во П. Строкан є членами Собо-

ДОМАШНЄ ГОСПОДАРСТВО

Паприкова телятина

1½ фунта телятини (покраяне на цалеві куснички мясо) посипати ¼ горнят муки, 1 ложечку соли, поперчити, 1 ложечку паприки.

Стопити ½ горнятка товщу: може бути ¼ шортінґ і ¼ горнятка масла, дати ½ горнятка посіченої цибулі і смажити, коли цибуля готова, додати мясо і знов смажити.

В окрему посудину покраяти на малі куски два великих червоних помідори і полити їх ½ горнят кипячої води (як нема свіжих, то дати 1½ гор. презерованих помідорів). Дати постояти кілька хвилин. Відтак додати мясо. Добре накрити і варити на повільно оргітім кружку одну і пів години. Зняти покришку і дати ½ горнятка квасної сметани. Знов накрити і тушити ще 20 хвилин. Подавати на стіл з рижом і зеленою салатою.

Подала пані Д. Мельник, Едмонтон

Шпинат дуже добрий

Хоч сезон на цю ярину минув, однак її завжди можна купити у великих склепах в пластинкових торбинках і користати з багатства її поживних складників.

Порцію шпинату добре виполоскати в кількох водах. Залляти кипячою водою і варити від 6 до 10 хвилин, відкинути на ситко, щоб вода стекла.

На пательні зісмажити 4 поздовжніх кусочки бейкону, щоб був крухкий, додати дрібно посіченої зеленої цибульки, трошки посіченого зеленого кропу і два зубчики часнику. Посмажити, щоб стало мяке. Відціджений шпинат посолити і поперчити і додати до бейкону, добре вимішати і подавати на стіл як ярину до мяса.

Подала добр. Ю. Мельничук, Едмонтон.

Салата з капусти

¼ горнятка оцту
1 ложечку соли
¼ ложечки чорного перцю
½ ложечки цукру
1 столову ложку оливи
1 яйце — легко розбите
2 стол. ложки солодкої сметани
3 горнят січеної свіжої капусти

Змішати перших 6 складників в малім баняку, дати на плиту аж почне кипіти. Помалу домішати розбите яйце і дати закипіти аж згусне. Зняти з плити і додати сметану та перемішати з капустою. Накрити і дати до холодільника на кілька годин.

Розалія Фарина

Сирник з овочами

1½ ґреємс вейферс кришок
⅓ горнятка масла
⅓ горнятка цукру

Все це разом змішати і виложити в бляшку. Хто хоче, то може зробити спід з оріхової маси — замість 1½ кришок з ґреєм вейферс, дати 1 горня ґреєм і 1 горня потертих оріхів та ⅓ горня масла.

1 фунт свіжого сира
1 горня цукру
2 ложки муки
¼ ложечки соли
4 яйця
2 ложечки розтопленого масла
1 ложечка ванілії
2 ложки цитринової шкірки
1 горня квасної сметани.

Сир потерти через ситко, додати горня цукру, додати муку і сіль, додавати жовтки по одному і за кожним добре вбивати, додати масло, ванілію, потерту цитринову скірку і квасну сметану. До цієї маси додати на туго вбиті білки, вимішати. Масу вилити на бляшку, виложену кришками і пекти в температурі 275° Ф. 1½ години. Виняти з печі для повільного охолодження. Коли прохолоне, дати наверх цю масу з синіх ягід (черниці):

2 ложечки желятини, ¼ горнятка зимної води, сполоскати 2 горнят синіх ягід. Посипати желятину на зимну воду. Зварити одно горня ягід з одною ложкою води, потерти ягоди крізь ситко, дати 3 ложки цукру, загрити і додати розведену желятину. Замішати і поставити, щоб згусло. Цю масу дати наверх сирника, розправити ножем, а поверх неї посипати 1 горня свіжих ягід. Коли нема синіх ягід, то можна на верх приготовити покраяні суниці, малини, або бросквини (пічес). Зимою, коли нема ягід, верх сирника можна прикрасити вишнями (квасні

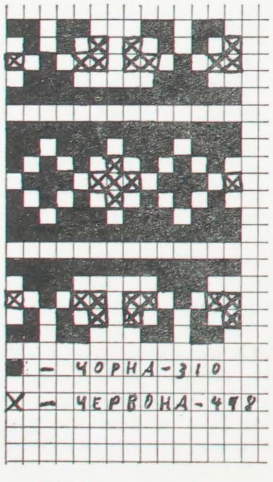

Взір до суконочки

ру св. Покрови і членами Українського Народного Дому. Своєю жертвенною працею вони причинились до розбудови громадського життя. В програму свята входили гостина, промови, вітання та побажання.

Гість

„Я люблю моделювати!" Доня Сенів, учасниця моделювання на мистецькій виставці в Едмонтоні в кв. 1963 року. Суконочка синього кольору. Взір вишитий на білому полотні

в бляшанці).

Маса з вишень: ½ горнятка соку з вишень, 2 ложки цукру і 2 ложки крохмалю. Зварити, щоб згусло. Додати горня презервованих квасних вишень і виложити на верх сирника.

Подала Н. Сенів

ПОРАДИ ДЛЯ КУПУВАЛЬНИЦЬ

Чи любите канадійський білий хліб? Якщо ні, то ви належите до більшости новоканадійців, які вважають цей хліб надто м'яким і майже без смаку. Значить, ви мабуть виростали на хлібі темнішого кольору — житньому або пампернікел — який можна відчути під зубами; тому вам тепер тяжко звикнути до цього білого „пухового" хліба. Однак обміркуймо, чому його варто купувати. Передусім він поживний. Якщо на опакуванні надруковано, що це „збагачений хліб", то до нього додано вітаміни і залізо і таким чином він має майже таку саму їстивну вартість, як і житній чи повнозернистий пшеничний хліб.

Якщо ви зважаєте на свою „лінію", тоді канадійський білий хліб не додасть вам ваги, хіба що будете його їсти надто багато. Пересічна скибка хліба — збагаченого білого, повнозернистого пшеничного чи житнього — має в собі приблизно 75 калорій, приблизно стільки, що одна помаранча або яйце. Білий хліб придатний на сендвічі. Ваші діти напевно люблять їх. На прийняття ви можете виготовити маленькі незвичайного виду сендвічі при допомозі тістечкового різця.

У формі грінки він ще смачніший. Якщо у вас немає машинки для грінок, ви можете просто покласти білий хліб на „елемент" в електричній печі та прижарити його. Якщо хочете мати хрустке золотисто-брунатне м'ясо або рибу, вживайте замість муки тертий білий сушений хліб з битим яйцем. Кришки можна виготовити просто, розчавлюючи сушений хліб тачалкою або розтираючи його на тертці.

Пам'ятайте, хліб це важливий складник нашої щоденної дієти, бо вітаміни „Б", протеїни, вапно, залізо і калорії енергії знаходяться подостатком у хлібі. Збагатіть меню своєї родини канадійським білим хлібом.

„Канадійська Сцена"

Помідори фаршировані сирковою масою

Видалити з помідорів середину і змішати її з розтертим сиром. Підготовлені помідори фаршерувати цією масою. Потім посипати січеним зеленим болгарським перцем (перцюга) і полити салатною поливкою, або майнезом.

Господарські поради

Алюмінієвий посуд швидко руйнується від дії лугу. Щоб вивести утворену лугом чорноту, слід витерти посуд з середини шматочком вати, змоченої оцтом, а потім вимити гарячою водою.

Щоб молоко не пригоріло, каструлю сполоскуйте спочатку холодною водою, а потім наливайте молоко.

Свіжу пляму з чорнила можна вивести розчином нашатирного спирту і питної соди. 1 чайна ложечка спирту і 1-2 чайні ложечки соди (Бейкон сода) на кварту води.

Отрутою для мурашок є звичайні дріжджі. Їх розводять у воді і додають до приманки трохи варення (джему) цукру, або печива, ставляючи це в місцях, де водяться мурашки.

ПОПРАВКА

В ч. 8 „Променя" на стор. 27 у річнім звіті відділу ім. Л. Українки в Вінніпегу було подано, що А. Сарчук є референткою дитячого садочка, має бути: пані Анна Назаревич.

Постава

Що таке гарна постава? Це вміння стояти, ходити, сидіти, зберігаючи правильне, невимушене положення тіла.

У людини, яка стоїть або ходить, спина повинна бути рівною, плечі злегка відведені назад, голова прямо.

Коли людина сидить правильно, тулуб і голова зберігають пряме або злегка похилене положення, грудна клітка не торкається столу, плечі залишаються не одному рівні.

Більшість жінок в основному мають гарні фігури. Але зверніть увагу, як мало серед них таких, які правильно тримаються. Скільки знайдете округлих спин, опущених плечей, виставлених вперед животів.

Від неправельної постави, рухи стають негарними, хода нестійкою, качиною. Постава впливає й на настрій.

Якою повинна бути постава?

Тримайте голову прямо і високо, щоб уявна риса зєднувала мочку вуха і плеча. Не виставляйте вперед підборіддя і не задирайте ніс. Дивіться перед себе, але не в землю. При ході не хитайте головою, спокійно і прямо тримайте голову під час розмови.

Підніміть плечі якомога вище, відведіть їх назад і опустіть. Такі плечі займуть вірне положення.

Станьте прямо, глибоко віддихніть, при плоскому животі видихніть і відпружитесь, це й буде правильним положенням грудей.

Не відставляйте таз назад, а живіт не виставляйте вперед. Ранком робіть зарядку, включаючи і вправи для черевного преса.

Руки повинні природно і вільно висіти вздовж тіла. Якщо таке положення рук вам не подобається, спробуйте зробити так: покладіть великий палець правої руки на долоню лівої, або навпаки, зігніть руки у ліктях і вільно тримайте їх на рівні пояса. Ніколи не схрещуйте руки на грудях.

Не думайте постійно про свої недоліки.

Чи вмієте гарно сидіти?

Сидіти, заклавши ногу на ногу, або розставити коліна — негарно. А сидіти, зачепившись ногами за передні ніжки стільця не тільки не гарно, а й шкідливо, бо порушується кровообіг. Вміння гарно сидіти — це мистецтво!

Не озирайтесь по боках, як що хочете сісти. Не натягуйте спідницю перед тим, як сісти. Присуньте трохи одну ногу до стільця, поки не відчуєте його край, а потім спокійно опустіться на сидіння.

Всі рухи повинні бути вільні і гармонійні. Сидіть спокійно, не крутіться на стільці, але й не сидіть так, наче б аршин проковтнули. Нерухоме тіло виглядає неприродним і смішним.

Зверніть увагу на те, як ви встаєте. Не спирайтесь на ручки крісла або коліна. Це виглядає незграбно.

„Р. Ж."

P 46A JAN 64
MALANCHUK MRS N
10959-117 ST
EDMONTON ALTA

ЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

Відділ ім. Ганни Барвінок — Ошава, Онт. Переслала пані Анна Дутчак —	$25.00
Пані Катерина Васюта — Калмар, Алта. — На невянучий вінок бл. п. донечки, Євгенії Савелі	25.00
Відділ у Валей, Б. К. — переслав о. П. Блажук —	5.00
Пан А. Ткаченко — Летбридж, Алта — із збірки на прийнятті в честь о. П. Зміївського й дяка П. Корнійчука — переслав —	5.00
Пані Ольга Строкан — Вінніпеґ —	5.00
Пані Євгенія Федак — Венкувер —	3.70
Пані М. Туртяк — Ґримзбі, Онт. —	3.00
Пані А. Данилюк — Ґаєс, Саск. —	2.00
Пані А. Блидюк — Сіба Біч, Алта. —	1.50
Пані Марія Польова — Овкборн, Ман. ——	1.50
Пані Н. Л. Залозецька — Вінніпеґ —	1.50
Пані Ю. Маріян — Вінніпеґ —	1.50
Пані М. Дорогожовець — Блейн Лейк, Саск. —	1.50
Пані Марія Бабій — Мензі, Ман. —	1.50
Пані А. Присько — Норт Бей, Онт. —	1.50
Пані Марія Ґрепюк — Ґронлид, Саск. —	1.00
Пані А. Дмитрів — Вінніпеґ —	1.00
Пані П. Гарасимів — Віндзор, Онт. —	1.00
Пані Марія Ґургула — Виндзор —	1.00
Пані Анна Борискевич — Порт Кредит, Онт. —	1.00
Пані М. Лазарович — Венкувер —	1.00
Пані Н. Гречка — Венкувер —	1.00
Пані Т. Стокотельна — Давфин, Ман. —	1.00
Пані Анна Дацишин — Торонто, Онт. —	1.00
Пані Софія Данилів — Содборі, Онт. —	.50
Пані Ф. Бельбас — Росборн, Ман. —	.50
Пані Марія Барбаза — Сарнія, Онт. —	.50

Всім жертводавцям, що памятають про свій журнал, складають для його дальшого розвитку і пресовий фонд, висловлюємо щиро подяку.

Адміністрація „Променя"

ПРИДБАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Пані Н. Л. Когуська — Вінніпеґ —	2
Пан В. Перепелюк — Флин Флон —	2
Пані С. Троян — Чиливек, Б. К. —	1
Пані Ева Грицик — Амбридж, Пенн. —	1
Пані М. Світлик — Торзбі, Алта. —	1
Пані М. Ґошко — Венкувер —	1
Пані М. Низник — Вінніпеґ —	1
Пані С. Ґриба — Киндерслей, Саск. —	1
Пані Ольга Шевчук — Вишарт, Саск. —	1
Пані Йосефина Фарина — Едмонтон —	1
Пані Рахеля Скакун —	1
Панна Д. Гаврисишин — Вінніпеґ —	1

Щиро дякуємо поодиноким особам та відділам Союзу, за приєднування нових передплатників для журнала. Оцінюємо Ваші труди і вітаємо нових передплатників поруч давніших.

Адміністрація „Променя"

Fort Motel Battleford's Newest

Fort Motel Battleford's newest pleasantly located at the junction of highways 5—40—4 West. Spacious grounds fully modern single, double & family units with: Kitchenette, T.V. phones, swimming pool. Adjacent to Esso and restaurant. Reservation accepted by letter or wire. Ph. 937-2651 Battleford, Sask.

FORT LODGE — Under same management Suites rented — yearly, monthly or weekly.

For the "REST" of your life
Stay at the
AUDITORIUM HOTEL
North Battleford, Sask. Phone 445-2456
Elevator service, free parking for guests. Restaurant.
D. G. LUTZAK, Mgr.

$1 GOING VIA VERNON, B.C. $1
This is worth **$1.00** on your accommodation when presented at New 4-Star
ARLINGTON MOTEL
3200 - 43rd Ave.
on 97 Highway 10 Blocks North of City Centre.
Phone: 542-3142
$1 **Owner: P. KINDRACHUK** $1

ПЕРЕД СВЯТОМ РОКОВИН
Лесі Українки і Ольги Кобилянської
набудьте собі книжку
ТРИ СИЛЬВЕТКИ
В цій книжці широко описано про життя і творчий шлях кожної. В додатку є про Марка Вовчка. Поручаємо „Три сильветки для прочитання членкам, для тих, що будуть готовити реферати, для спільного читання на вечорах.
Цю книжку опрацював кілька років тому проф. Леонід Білецький. До редакції „Промінь" звертаються поодинокі читачі за інформаціями за подібними матеріялами. Щиро поручаємо її всім зацікавленим
Ціна її $1.50.
Замовляйте
"PROMIN"
P.O. Box 3551, Sta. B.
Winnipeg, Man.